

A PÁRTIRÁNYÍTÁSRÓL:
„Azoknak kellene a vezetésből nagyobb súlyt kapniok, akik számára az egyetem, mint egy-séges intézmény teljesítményé-nek van döntő jelentősége. A hallgatóság ilyen lenne, ha az itt megszerzett tudásuktól füg-gene a megszerzhető állása és javadalmazása.” — Cikk a 1.-4. oldalon.

AMERIKÁBAN, HA EGY DIÁK EGYETEMISTA: „A jó egyetemeken igen jó színvona-lon, nagy mennyiségű kötelező irodalom elsajátításával renge-teget kell olvasni. Az Egyesült Államokban azonban több ezer egyetem, college található és a színvonalkülönbségek hatalmasak. A rangsort pontosan nyilvántartják. Az első ötven között lenni nagyon nagy szó.”

— Cikk a 3. oldalon.
INTERJÚ KORNAI JÁNOS-SAL: „Szóbeli előadások esu-pán arra szolgálhatnak, hogy bevezessék a hallgatót a téma-körbe, felkeltsek az érdeklő-dést a tárgy iránt. A tudás megszerzésének fő módszere az olvasás, az irodalom sokoldalú, kritikus és aktív feldolgozása, a megismert nézet szembesítése más nézetekkel és saját koráb-

bi gondolatainkkal, tapasztala-tainkkal. Előadásaimmal nem pontot szeretnék tenni egy gondolkodási folyamat végére, hanem ösztönözni egy gondol-kozási folyamat megkezdésé-re.” — Cikk az 5. oldalon.
A KÖZVELEMÉNY VÉDEL-MÉBEN: „Mindenkinek, cso-porioknak is vannak magán-ügyei. Csak hogy a KISZ-alap-szervezet körüli cirkusszal a

nyilvánosság elé került a do-log. És akkor micsoda furcsa felfogás az, hogy valaki nem meri a nyilvánosság előtt vál-lalni a véleményét. Igen ked-ves bajszos barátom, ha idején a Lúdas Matyi munkatársa, ak-kor nyilván a Lúdas szerkesz-tősége úgy gondolja, hogy a nyilvánosságot forlakoztatja az, amiről ti vitákoztok.” — Cikk a 8. oldalon.

VILÁG PROLETÁRJAI, EGYESÜLJETEK!

KÖZGAZDÁSZ

A MARX KÁROLY KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

XXII. ÉVFOLYAM, 19. SZÁM

ÁRA: 1,20 Ft

1980. NOVEMBER 13.

Házi TDK

Egyetemünk TDK-tanácsa az idei tanévben is szervez házi TDK-konferenciát. Mint köz-tudott, mi rendezzük április-ban az OTDK „Marxizmus—leninizmus” szekcióját. Azt szeretnénk, ha erre az országos seregszemlére minél nagyobb számban küldhetnénk dolgo-zatokat. Ezért tüztük ki koráb-ban a házi konferencia idő-pontját, hogy minél több részt-vevő számára adhassuk meg a részvétel lehetőségét.

Az országos konferencia miatt a határidők betartására külön szeretnénk felhívni a figyelmet. A dolgozatokat 2 pél-dányban kérjük beadni, s egy-úttal mellékelni a következő-ket: rövid tartalmi összefog-laló, adatlap (név, évf., szak, témavezető tanár, lakcím).

A dolgozatok beadási hatá-rideje: december 15-e. Maga a konferencia 1981. február 11—13. között kerül megrendezés-re.

TDK-tanács

A rekonstrukcióról és az SG-ről a KISZ-bizottsági ülésen

A KISZ-BIZOTTSÁG októ-ber 30-án ülést tartott. A ti-zenhárom tisztségviselőből nyolcan, később kilencen vol-tak jelen, így éppen szavazó-képes volt a testület. Az első napirendi pont keretében Csizmadia Ernő, egyetemünk rektora, Dobrovits Iván rek-torhelyettes és Kiss Antal adott tájékoztatást a rekonst-rukcio soron következő esemé-nyeiről: Úgy tűnik, hogy a re-konstrukció oly mértékben meggyorsulhat, hogy a VI. öt-éves terv végére remény van a befejezésére. Első érezhető mozzanata ennek a teljes va-kolatleves, amely a harma-dik emeleten csak a folyosó-kon szükséges, a másodikon a folyosók kivételével minden egyéb helyiség sorra kerül, így a könyvtári olvasóterem is, az első emeleten egyes szobák és folyosószakaszok mennyezetét fogják levélni.

Ha minden jól halad, az olvasóterem is kinyit november 30-án. A vakolatleves teljes költsége 10 millió forint.

Ha a főépület munkálatai megkívánják, az oktatás in-nen a Veres Pálné utcai kollé-giumba költözik át, ahol két előadó, tizennyolc-húsz szem-ináriumi szoba és nyolc-tíz kicsoportos foglalkozásra al-kalmas helyiség van.

A 286 ágvas Ráday utcai kollégium műszaki átadása december 31-re van kitűzve, valószínű, hogy február vég-én, március elején megkezdődhet a beköltözés. A kollé-giumra 110 millió forintot fordítottak. Amennyiben a Veres Pálné utcában oktatás lesz, a szakkollégium várhatóan a Ráday belépésével mód lesz arra is, hogy a Makarenkó utcai kollégium zsúfoltsága csök-kenjen.

A KISZ-bizottság tagjai ezek után kérdéseikre kaptak választ. Szó volt arról is, mit segíthetnek a hallgatók a re-konstrukció munkálatai során.

MÁSODIK NAPIRENDI PONTKÉNT jutalmazások kérdéseben döntött a KISZ-bizottság.

Ezek után napirenden kívül a KISZ-bizottság kiadandó lapjának címről kellett vol-na döntenie. A pol. képzési bi-zottság javasolta a „KISZ-GÁZ” címet, de ezt a többség nem tartotta jónak. Vita kez-dődött arról, vajon nem túl-ságosan tréfás-e ez a cím, va-

jon kifejezi-e a lap tartalmát, a polemizáló szándékot. Bár köszönettel vette a testület a pol. képzési bizottságnak a lap születése körüli tevékenységét, kifogásolta, hogy nem ajánlottak alternatívákat. A meddő vita után, mivel új ép-kezláb —, illetve kevésbé a pillanatnyi poénra apelláló cím nem hangzott el — az ülés végére halasztották a döntést.

A KISZ-bizottság az SG körüli problémák tárgyalására tért át. Szmicsek Sándor az SG képviselőjében beszámolt gondjairól. Legfontosabb ne-hézségüknek azt tartotta, hogy az elsősők — mivel az egyetemből csak azt látják, hogy itt van klub, van AIE-SEC, van instruktori munka, ahol tevékenykedhetnek — nem jelentkeznek máshová, így az SG is kénytelen volt beérni húsz-harminc új tag-gal.

A NYÁRI SG-TÁBORBAN sok év átlagában a legkisebb volt a középiskolások részvé-teli aránya. Ennek két fő okát látják a szervezők, egyrészt, hogy javult az ifjak anyagi helyzete, s így a tábor ingyene-sessége kevésbé vonzó, más-részt az SG-tábort konkurren-ciának tartják a középiskolai tanárok, és talán nem támog-atják kellően. Az SG mun-kához lát, nehézségeinek enyh-ítésére a középiskolákban felmérést készítenek a taná-rok, a diákok SG-ről alkotott elképzeléseiről.

Egy hang a KISZ-bizottsá-gból azt tudakolta, vajon színessége, mozgalomjellege mennyire csorbult az elmúlt időben, nem vált-e hivatalos előkészítő tanfolyammá. Az SG képviselője válaszában erre nemmel felelt, s még hoz-zátette, hogy egyszerűen nincs idejük az embereknek kéthe-tenként tanítással foglalkozni.

A KISZ-bizottság hangsú-lyozta, hogy fontos a közmü-velődés, az AIESEC-ben vé-gzett szakmai munka, de azért az SG is. Felhívta az instruk-torok és az első ÉV figyelmét erre.

Végezetül a testület egyéb kérdésekben döntött, és némi gondolkodás után címet adott a KISZ-lapnak:

K I S Z G Á Z

K. S. — M. G.

A pártirányításról Beszélgetés az ipari kar párttitkárával

Egyetemünkön nem kevés vita folyik a KISZ szerepéről, működőképességéről. Az ifjú-sági szervezet irányítása, ter-mészeténél fogva, igen fontos pártfeladat is. Erről hallgattuk meg Kovács Sándornak az üzemszervezési tanszék do-censének, az ipari kar párttit-kárának véleményét, abból az alkalomból is, hogy a párt ügy-nevezett instruktorokat biz-meg elősegítendő a KISZ-alap-szervezetek hatékonyabb mun-káját. De a pártirányítás kap-csán elmondta véleményét an-nak egyik lényeges problémá-járól, az oktatás-nevelés-kuta-tás-egyetemfejlesztés-egyetem-vezetés hatékonyságáról is.

— Mi lesz az instruktorok feladata, s ön mit vár működésük-től?

— A KISZ pártirányításá-ban több eszköz alkalmazunk. Munkatervünk szerint a KISZ instruktorok feladata, hogy megvizsgálják az akcióprog-mokat, megismerjék a KISZ-vezetőség tagjait, a szakveze-tőségekkel karöltve elemazzék a gyengén működő KISZ-alap-szervezetek munkáját és szük-ség esetén javaslatot tegyenek az alapszervezet és a fiktív KISZ-tagságok megszünteté-sére. Aki közülük KISZ-tag-ként továbbra is dolgozni akar, csatlakoznia kell egy má-sik alapszervezethez. Annak sem leszünk ellenére, ha az ál-lami csoporttól eltérő formá-ció jön létre. Szervezetileg ez azért lehet érdekes, mert az ál-lami csoport egyenlő alap-szervezet elvet ezzel tulajdon-képpen felreállítjuk, vagy leg-alábbis ezekben az esetekben nem eszerint szerveződik az alapszervezet, hanem az álla-mi csoporttól függetlenül ala-kulnának együttműködni tudó emberekből ilyen alapegység-gek. Ez alkalmas lehet arra, hogy kedvező kerete legyen egy élénkebb, kezdeménye-zőbb KISZ-munkának.

Mivel a szakmai, nevelő-munka szempontjából a cso-portokon belüli tevékenység fontosnak, lényegesnek látszik, a szakvezetőségek előtérbe helyezését és az alapszervezetek másodlagos kezelését nem tart-juk szerencsésnek.

Ez annyit jelent, hogy van bizonyos eltérés az álláspontunkban, nem a KISZ-bizott-ság hivatalos vezetőivel, ha-nem a KISZ-vitában résztvevő egyik-másik elgondolással szemben, mert hiszen nem a KISZ-bizottság álláspontja az, hogy az alapszervezet másod-lagos. Nem erről volt szó a KISZ-küldöttértekezleten, az egész működés nem ilyen irá-nyú. Való igaz, számos KISZ-alapszervezet nem életképes, de ezen csak így kellene segí-teni: aki nem akar KISZ-tag lenni, ne legyen, a nem műkö-dő alapszervezeteket szüntes-sük meg és szerveződjének más alapon.

A oktató-nevelő munkánk-ban is gyengült a csoporttevé-kenység, változtak a szerveze-

tek, s valószínűleg ezért hal-ványodott el az állami csoport-okra épülő alapszervezeti munka is. Mert ezek a szerve-zeti keretek kiürültek, elhal-ványodtak, mert fontos problémákkal, az egyén helyével a rendszerben, az egyén fejlődé-sével nem tudott foglalkozni.

Álláspontunkból tehát az is következik, hogy csak a mű-ködőképtelen alapszerveze-tekről mondunk le, s nem az alapszervezetről általában. Megszívleljük a tavaly végzett HPCS tagjaink tanácsát: bizto-sítani igyekszünk a KISZ meg-felelő szervezeteinek önálló véleményalkotó és vélemény-nyilvánítási jogát (a szüret értékelése erre máris alkalmát adott). Csökkentjük a politikai irányítás formai elemeinek a szomat és újra elővesszük a politikai munka jól bevált esz-közeit, a személyes agitációt, a nyilvános csoportvitát, mégpe-dig a pártcsoportjaink segítsé-gével, széles körben alkalmaz-va. Figyelemmel kísérjük a hallgatói csoportok mozgását, pártcsoportjaink megvitájkák a KISZ-vezetőkkel együtt Sán-dor Péter boglárlellei — a Közgazdászban is kivonatolt — előadását.

— Úgy tudjuk, hogy a kari párt-alapszervezet felvállalja állami fel-adatokat is a diákok megismerésé-re vonatkozóan.

— Igen. A mozgalmi rész mellett tulajdonképpen vállal-unk állami feladatot is, még-pedig a gyakorlatvezetők ösz-szefogását és koordinálását. A patronáló tanárok összegyűjtik a csoportjukban oktató gy-aakorlatvezetőket, s velük meg-beszélik a csoport minden egyes tagjának a munkáját. Nemcsak a KISZ munkáját, hanem azt, hogy közgazdász hallgatóként, leendő értelmisé-giként mit produkál. Volta-képpen ez a szellemi egizmus feltérképezése lesz. Azt szeret-nénk kideríteni, hogy a szibon-góban kártyázó, piás társasá-g-ba a mi embereink közül, kik tartoznak, egyáltalán ki, hogy muzsikál a gyakorlaton. Ebben a pillanatban ugyanis nincs ember, aki megmondja, hogy ez vagy az a hallgató hol áll az egyetemi tanulmányi-, zsi-bongó-, klub- vagy éppensé-g-gel a KISZ-életben. Senki nem gyűjti össze a különböző gy-aakorlatvezetők információit. Gyakran panaszkodunk a hall-gatókra. De ez a szellemi eg-izmus nekünk is produktum-munk. Mi elvárunk, számón-kérünk tőlük egy magatartást, anélkül, hogy e magatartás alakítása, elérése irányában eléggé szervezeten és határo-zottan cselekednénk. Hallga-tóink szanaszét kószálnak és engedelmeskednek mindenféle hatásnak, ami éri őket. Ebben a határendszerben pedig az oktatás, az oktatók nevelő munkája rendkívül alacsony arányt képvisel, s az oktató csodálkozik, ha a magatartás-

(Folytatás a 4. oldalon.)

Az ünnepi beszédet Kovács Sándor tartotta

AZ OKTÓBERI FORRADALOMRA EMLÉKEZTÜNK

Egyetemünk a Makarenkó utcai épület színháztermében tartotta meg a NOSZF 63. év-fordulója tiszteletére megren-dezett ünnepséget.

A megemlékezésen megje-lent többek között Karvalics Lászlóné, a IX. ker. pártbi-zottság munkatársa, Szarvas László, az egyetem párttitká-ra, Poller Imre, a pártbizott-ság agit. prop. titkára, Ádám László, az egyetemi KISZ-bizottság titkára, Kovács Sán-

Fotók: Radványi Zsolt

dor, az ipari kar párttitkára, Kollarik Amália, a kereske-delmi kar dékánja és Csáki Csaba, az ipari kar dékánja.

A magyar és a szovjet him-nusz elhangzása után Kovács Sándor tartott ünnepi beszé-det, amelyben többek között a következőket mondta:

A Nagy Októberi Szocia-lista Forradalom 63. évfor-dulójának megünneplésére gyűltünk egybe, felidézni azo-kat a pillanatokat, amikor 1917. november 7-én a Pet-rográdi Szovjet ülésén elhang-zott Lenin bejelentése:

»A munkás- és parasztfor-radalom, amelynek szükség-ségét a bolsevikok mindig hangsúlyozták, végbement.«

A forradalomra emléke-zünk, amely — ahogy Gyurkó írja Leninről szóló könyvé-ben — »az emberiség legna-gyobb extázisa«. A forrada-lom megsemmisíti az időt: néhány óra ilyenkor több, mint máskor évtizedek, a jó-

(Folytatás a 2. oldalon)

AZ OKTÓBERI FORRADALOMRA EMLÉKEZTÜNK

(Folytatás az 1. oldalról)

újak az emberek is, új ambíciókkal, új társadalmi kapcsolatszerzőkkel. Mindezt nem lehet elválasztani a szocialista rendszertől, ha e meghatározáson ennek a rendszernek a struktúráját értjük. És nem lehet azt mondani, hogy ezek az emberek meg fognak változni, más állmaik, szokásaik, más vágyaik lesznek ugyan, de a társadalmi, politikai és gazdasági struktúrák, amelyekben tevékenykednek változatlanok maradnak. Ez lehetetlen! Ebben az értelemben a Lengyelországban bekövetkezett események hatással vannak a szocializmus rendszerének belüli változásokra... a lengyelek azt óhajtják, hogy a szocializmus azoknak az elveknek megfelelően működjön, amelyeket a rendszer létrejötté pillanatában a zászlójára írtak. De ahhoz, hogy ez megtörténjen, változtatni kell azon, ami elavult, ami régi, ami napjainkban felújításra szorul és helyettesíteni kell az egyik struktúrát a másikkal.

Mi itt Lengyelországban ezen új struktúrák létrehozásának a folyamatában vagyunk, az együttműködés alapelvei kidolgozásának folyamatában... Az, ami az utóbbi két hónapban Lengyelországban történt, valami új, mind a forradalom, mind pedig a társadalmi szervezések, a párt, a kormány számára. Mindannyian mintegy kizökkentünk a megszokott kerékvágásból, letértünk az állam fejlődésének normális pályájáról.

Az új tényekhez alkalmazkodnunk kell, és ez folyamat, valami teljesen új, ami után országunk más lesz, társadalmunk más lesz, pártunk más lesz. De ez a formula nehéz, néha fájdalmas átalakulások folyamatát nyitja meg, olyan folyamatot, amelynek során változnak a nézetek, a felfogások, a gyakorlat.

Mindenekelőtt a pártban belüli kell kialakítani a teljes garanciarendszert. A tisztviselés időtartamát csökkentés, és egyazon tisztviselt legfeljebb két választási periódusban lehessen betölteni, továbbá a KB ellenőrizze a PB-t, a Titkárságot. Ezen kívül teljes biztosítékrendszer kell létrehozni társadalmi vonalon is, amely korlátozza majd az emberek feletti hatalom gyakorlását. Egyszerűen arról van szó, hogy az emberek nevében és nem az emberek felett kell a hatalmat gyakorolni.

Egyszerűen nem tehetjük meg a NOSZF évfordulóján, hogy ne nézzünk szembe a létező szocializmussal ezekkel a problémákkal. Az évfordulók a politikai elszámolás és elszámoltatás kikerülhetetlen alkalmai.

Hazánk felszabadulásának 35. évfordulója, a párt XII. kongresszusa lehetővé tette, hogy történelmi összefüggésekbe ágyazva értékeljük és értelmezzük a kongresszus egyik fő mondanivalóját, a megújulás, a kezdeményezés szükségességét. A határozatban olvashatjuk: „Minden kommunista párt joga és kötelessége, hogy a szocialista forradalomnak, a szocializmus építésének általános törvényszerűségeit önállóan, alkotó módon, saját harcának konkrét nemzeti és nemzetközi feltételeivel és követelményeivel összhangban alkalmazza.” Nem véletlen, hogy a kongresszusi határozatok imént idézett és hasonló tételei, valamint a pártélet normáival és a társadalmi, politikai viszonyok fejlesztésével foglalkozó részeit felidéztek azt a lenini életművet, amelyek elszámoltatásának Lenin születésének 110. évfordulóján is a forradalom egymást követő generációi számára nélkülözhetetlen tájékoztató pont.

Saját példánk, más szocialista országok példája jól bizonyítja, hogy a szocializmus konkrét megismerése — éppúgy, mint maga a szocializmus — az érte vívott harc terméke — mondta befejezősül.

Az ünnepi beszéd után Kovács Sándor köszöntötte a kitüntetetteket.

A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa Falusné dr.

Adám László, a KISZ-bizottság titkára kitüntetéseket adott át

Szakra Katalin egyetemi tanárt, az MTA levelező tagját a Munka Erdemrend arany fokozata kitüntetésben részesítette. A Statisztikai Hivatal elnöke a Statisztikai szakos-

tályban végzett jó munkájáért dr. Ollé Lajos egyetemi tanárt Kiváló Munkáért kitüntetésben részesítette. A Magyar Reklám Szövetség főtitkára a reklám szakmában

végzett eredményes és színvonalas munkájáért dr. Sándor Imre egyetemi docens részére a Magyar Reklámért kitüntetést adományozta. MSZBT Aranykoszorús jelvényt kapott Galló András, az orosz tan-
székről.

Az MHSZ Kiváló Munkáért bronz fokozatot kapott Csűrén Mihály, MHSZ budapesti titkári dicséretben részesült Visér Ferenc. A pártban végzett 25 éves munkájáért dr. Marsó Gyuláné, Matejka Március, Ollé Lajos és Szerletics József emléklapokat kaptak, amelyeket Szarvas László nyújtott át.

A KISZ Központi Bizottsága az alábbi kitüntetéseket adományozta: Ifjúságért Erdemrendet kapott Róth Józsefné, a pártbizottság tagja. Kiváló Ifjúsági Vezető érdemrel tüntette ki Jobbágy Gyulát a közművelődésért végzett munkájáért és Nagy Gyulát a TDK-ban és a Nemzetközi Kapcsolatok Szakbizottságban végzett tevékenységéért. Az SG-ben végzett munkájáért Aranykoszorús KISZ-jelvényt kapott Almási László, a KISZ KB Dicsérő Oklevéllel pedig Vajda Lászlót, az egyetemi tanács tagját és Szelényi Györgyöt, a KISZ-bizottság eddigi sportfelelőseit tüntették ki.

Befejezősül egyetemünk énekara adott rövid műsort és Ady Endre: A tűz csiholója és Baranyi Ferenc: Mert hősök voltak című költeménye hangzott el.

Végül az Internacionále hangjaival zárult az ünnepi megemlékezés.

Madarász

Ki a felelős?

Gondolatok az elsős ÉV-választás kapcsán

Az idei elsős ÉV-választáson is — a tavalyihoz hasonlóan — nagy vitát kavart a honvédség. A vita után kialakult egy olyan vélemény-csoport, hogy a felszólalók, akik a jelöltreől negatív véleményt mondtak — jelölteknek voltak. Felelőtlenség egyrészt, mert véleményük részben vagy egészben megalapozatlannak bizonyult, másrészt mert nem mérlegelték, hogy véleményük milyen nagy súlytalanul esik latba.

Szeretnék néhány általános gondolatot elmondani az ilyen vitákról!

Az ilyen vitákat szükségesnek és értelmesnek tartom a következők miatt. Nem nélkülözhetjük azoknak a véleményét, legyen az jó vagy rossz, akik 11 hónapig együtt éltek a jelölttel és így feltehetőleg elég alaposan ismerik. Véleményükkel lehet vitatkozni, de elfojtani hiba volna. Pontosan az volna a küldöttgyűlés célja, azok, akik nem ismerték a jelöltet, az érvek és ellenérvek mérlegelésével kialakíthassanak valamilyen képet róla.

Miben áll azoknak a felelőssége, akik elmarasztaló véleményt mondtak? Szerintem ha valakinek megalapozottnak tartott véleménye van, kötelessége azt elmondani, hisz olyan emberek megválasztásáról van szó, akik az egész évfolyamot fogják irányítani és képviselni. Helytelen volna tehát a kegyes és álszemérmes hallgatás. Szeretném hangsúlyozni, hogy a megalapozottnak tartott vélemény nem feltehetőleg azonos a tényleges igazsággal. Adassék meg a bírálóknak is a tévedés lehetősége! Azonban a vitatkozás etikájához tartozik, hogy személyeskedésnek, izetlen, rosszindulatú és bosszúból fakadó megnyilvánulásoknak nem volna szabad elhangzani.

És mi a küldöttgyűlés felelőssége? Tagjainak — akár egy egész évfolyamot képviselnek — ki kell választani a jelöltek közül a legrátermettebbeket; mérlegelve a jelöltekéről elhangzott információkat. A döntés felelőssége azonban nem általában a küldöttgyűlésé, hanem konkrétan minden egyes küldötté; mér-

legelje és értékelje az elhangzott véleményeket, szavazatával nyilvánítson határozott véleményt. Ez közel sem azonos azzal, hogy gondolkodás nélkül, csupán valamiféle közhangulatnak engedve választ meg vagy utasít el jelölteket. A gondolatmenetnek ezen a pontján észrevehető, mennyire látszólagos az a vélemény, hogy a bírálók nem mérlegelték hozzászólásuk súlyát! Azt a látszatot kelti ugyanis, hogy a döntésért nem a döntéshozók, hanem az informátorok a felelősek. Lehet akármilyen elvakult a bíráló, ha a küldöttek tiszta fejjel gondolkodnak.

Szakítani kéne végre azzal a kóros szemlélettel, hogy ha valakiről uram bocsá! negatív véleményt mondanak, akkor — minthogy ez igazán kivételes eset — azonnal „eltemessük” az illetőt. Ez sajnos létező jelenség, de nem mentheti azt, aki ahelyett, hogy felelősséggel mérlegelne, gondolkodna — egy már megszokott szokásforma mögé bújk

el. Célzerű volna tartalmi (és nem felszíni) dolgok alapján dönteni, azaz az érvek „színe” (mennyire rózsaszín vagy fekete) helyett inkább azok súlya alapján ítélni!

Világosan kell látni, hogy a gondolatmenetnek az a lényege, hogy a döntéshozók a felelősség, és nem az, hogy a hozzászólókat mentesse. Utóbbiak felelőssége az, hogy az említett etikai szabályok keretein belül maradjanak, felelősen minden személyeskedésen.

Mindezt azért mondom el, mert a küldöttgyűlésen elhangzott pro és kontra vélemények alapján én azzal a 12 elsősrel értettem egyet, akik amellett szavaztak, hogy Baán Laci alkalmas lenne titkárnak, azaz fölkerülhet a jelöltilistára. És hogy ez nem történt meg, abban nem katonatársai voltak a hibások, hanem azok, akik gondolkodás, mérlegelés helyett előítéleteikre, megszokásaikra hallgattak.

B. Gy.

Minden sarkon álltam már

Fotó: Balázs Gusztáv

Hatalom — népuralom — intézmények

A NÉHAI NAGY HÍRŰ

POLVAXOK utórezgése volt a legutóbbi — idén az első — vezetőképzéssel egybekötött esti beszélgetés. Beszélgetés, mely úgy festett, hogy Kiss Arthur — a filozófia tanszék vezetője — akit jelen esetben (Polvaxról lévén szó) nem is tudom vitavezetőként, előadóként, vagy egy fórum kérdéseire felelő meghívottként kellett-e tisztelnünk, mondott egy kb. órás bevezetőt, majd felelt a kérdésekre.

Bevezetőjében a hatalom és demokrácia kérdésének körülményeit foglalkozott. Megadta a dolgok egy marxista megfogalmazását — hozzátevé, hogy természetesen másfajta megközelítések is vannak.

Áttérve az aktuális helyzetre, legalább négy kérdésszerűen utalva — mármint, hogy bizonyos változtatásokat jobb nyugodt körülmények között ellenőriztően végrehajtani, mintsem hogy azok ösztönös mozgalmakként jelentkezzenek és kényszerítsenek — tartotta szükségesnek megemlíteni e négy dolgot.

Mai helyzetünkben vagy sikerül a demokratikus eszközök érvényesítésével elérni, hogy az emberek önkéntesen, magukénak érezve a problémákat dolgozzanak, vagy a gazdasági kényszereszközökhöz kell folyamodni — ami viszont kitermeli a gazdasági védekezés eszközeit (sztrájk stb.).

LEHETETLEN A RÉGI STILUSBAN vezetni, lehetetlen helyzet az, hogy aki fentebb van, azé az igazság.

Létre kell hozni az „ellenpontok rendszerét”, a párhuzamos döntési rendszert, mely egyfelől a társadalmi szervek, másfelől a demokratikus tömegek döntési beleszólását biztosítja. Az előadó véleménye szerint ennek legfőbb akadályá az ehhez hiányos intézményrendszer, és hogy az ellenpontok megfogalmazásához nincs elég „municíója” a társadalomnak.

A túlcenzalizálás történelmi oka a rendszer ellenségeivel szemben nélkülözhetetlen túlbiztosítás volt. Ma eme biztonsgá szempont mellett sokkal nagyobb mozgási lehetőség van a parciális, nem szocializmussal szembeni érdekeknek és a nyilvánosságnak (pl. a sajtónak) — eddig az előadói bevezető.

Az est második felében eléggé közepeszerű, viszont túlságosan is konzolidált kérdésszeleleket következett. Fenntartva és megemlítve, hogy lehet, hogy másnak más

ragadta meg a figyelmét, részéről két kérdést emelnék ki.

Visszatartson-e közös ügyeinknek a nyilvánosság elé tárásától az a tudat, hogy azok, akiknek a kezében hatalom van, hatalmi eszközeiket — bosszúból — azok ellen fordítják, akik érdekében a közvéleményhez fordultunk? Azaz, például megírjunk-e a sajátban egy cikket valakinek a védelmében az őket igazságtalanul sanyargató hatalmak ellen, ha biztosan tudjuk, hogy a hatalmasságok úgy vélik, megvédeni érdekeiket, ha jól kiszűrnak az érdekeltek? Sajnálatosan jellemző, hogy ez a kérdés egyáltalában felmerül, és még sajnálatosabb, hogy a felelet rá teljes joggal és tiszta lelkiismerettel lehet pozitív és negatív is!

A másik kérdés, mely a Polvaxon nyitva maradt, a következő: Ha a mai vezetési stílusban — ami ugye tovább nem vihető — azé az igazság, aki fentebb van a ranglétrán, akkor hogyan (a gyakorlatban miként) fog ez úgy átalakulni, hogy a tömegek jobban bele szóljanak a döntésekbe az apró kérdésekben is az lesz az igazság, amit az érdekeltek emberek akarnak. Aki az igazságot tudja magának, nehezen fogja ezt felcserélni a felelősség birtoklásának sokkal kényelmesebb pozíciójára.

De mondjuk, elfogadjuk az előadó feleletét erre a kérdésre, miszerint a vezetés képes önmagát korrigálni, sőt korlátozni — mint például a Rákosi-féle vezetés 1953-ban — szóval, ha el is fogadjuk ezt, akkor is nagyon ellentmondó annak a törekvésnek, amely be akarja vonni a tömegeket a vezetésbe. Mert vagy bevonjuk, vagy azt mondjuk neki, ne törődj semmivel, a vezetőid majd mindig korrigálják magukat, így orvosolván gondjaid.

EZ AZ ÉRV még propagandisztikusan sem jó. Azok a sokak, akik aktívan és pozitívan szeretnének tevékenykedni, és úgy érzik, korlátozza őket, hogy a fejük fölött — beleszólásukat jóindulattal megértéssel fogadva, de figyelmen kívül hagyva — döntenek, nehezen fogják belátni, hogy teljhatalmú feletteik korrigálják eddigi tevékenységüket, és egyszerűen közös szótalnal döntenek, velük karöltve.

Úgy tűnik, ma még nem egy égető kérdés ez, az emberek nagy többsége élvezi az anyagi jószágok nyújtotta örömeiket, egyenként, egyéni boldogulásukkal vannak elfoglalva. De a viszonyok változóak.

KOMÓCSIN SÁNDOR

Neologizmusok

Az írott nyelv bizonyos formáinak nyelve, pl. a sajtó-, a politikai, a tudományos, a műszaki és egyéb szaknyelvek elmosárral alkalmazzák azokat a nyelvi képződményeket, amelyek szoros kapcsolatban állnak a társadalmi-gazdasági fejlődéssel, tehát tükrözik a változásokat, és kifejezik az új jelenségeket, ill. fogalmakat. Ezek az új szavak, kifejezések, vagyis a neologizmusok azután idővel annyira elterjednek, annyira általánossá válnak, hogy erősen behatolnak a köznyelvbe, mi több, annak szóbeli részébe is. Sőt, annyira beleilleszkednek abba, hogy tulajdonképpen nem is lehet őket teljes mértékben „újdonságok”-nak tekinteni, mert még a ragozás és a szóképzés szempontjából is annak szabályai, normái szerint, tehát a már régebben meglévő szavak, fordulatok analógiájára viselkednek.

Lássunk néhány példát a sajtó, a tudomány és a technika nyelvéből, valamint egyéb szaknyelvi rétegekből: szupersonikus repülőgép, lézer, kibernetika, testvérváros, Euróvízió, futurológia, overall, diolen, trevira, mirelite, kon-

téner stb. Különösen kifejezők az ifjúság, azon belül pedig a diákok nyelvében megjelenő új nyelvi formák, mint pl.: lemezlovas, disco.

A neologizmusok egy külön csoportját alkotják azok a szófordulatok, amelyek valamilyen formában már régebben is megvoltak a nyelvben, de most egészen új vagy kiegészítő jelentést kaptak. Nézzük csak a széles körben használt „kollektív” szót. Ez eredetileg a következő nyelvi alakokban fordult elő: kollektív (= gyűjtvény), kollektív (= együttes, összefoglaló, általános). Ma emberek csoportját jelenti, amelyet közös érdek, közös feladatok hoztak létre, ill. tartanak fenn. Amint látjuk tehát, ezekben a típusú neologizmusokban szociális viszonyok is kifejeződnek.

Csak egyre kell vigyáznunk: a nyelv gazdagodása, árnyaltabbá válása ne csábítson bennünket arra, hogy minden áron „precíz” és választékosan” akarjunk beszélni, mert ez dagályossághoz, sőt érthetlenséghez vezethet.

Molnár Judit adjunktus

Amerikában, ha egy diák egyetemista...

— Berend T. Iván előadása a tanárklubban —

A híros város vendégei voltunk...

Kétségteljesen az a legkedveltebb az egyetemi szakmai kirándulásokban, hogy azok legalább annyira csoportkirándulások is. Bár sokszor teszünk fel igazi érdeklődéssel szakmai kérdéseket, ilyenkor még mindig felhőtlen diáknak és nem felnőtteknek érezzük magunkat.

Egyetemünk kényelmes buszával a múltkorában Bács-Kiskunba látogattunk, a megyei tanács mezőgazdasági osztályának meghívására. Programunk maximálisan zsúfolt volt, legalább két kirándulással felírt, de teljes egészében megvalósult. És inkább egy ilyen kirándulás, mint semmilyen.

Köszönjük a szervezőknek, a vendéglátóknak Petőfi szülőháznak bemutatását, és az üzemeltetőket, a józud almákat, a finom borokat — a kiadós ételeket.

Kecskemét, Izsák, Kiskőrös, Dunavese — ezek voltak a színpontok. Hej, csak még egyszer adassék meg ilyen utazás nekünk! —táv.

Jó szemináriumvezető kerestetik

Ma éppen röpdolgozatot írat Racsmany Anna. Elsősei megadóan távolabb húzódnak egymástól — tudták előre, al-kunak semmi értelme. Anna a fél táblát teleírja a három feladvánnyal. Betűi határozottak, kapkodóak, de pontosan olvashatóak — matematikus írás.

Nekem sok is, nehéz is lenne a példásor, elállok attól a tervemtől, hogy magam is megbirkózzom velük, inkább a többieket figyelem. Húszan vannak, Anna első csoportja. Vajon mit tud rólok másfél hónap után? Mintha kitalálná a gondolatomat, már súgja is: sok a vidéki, kevésnek jutott kollégium. A többség szakközépéből jött, nehezebb velük haladni. Van két SZET-es fiú, s egy lány Párizsban kezdett tanulni.

Továbbstétl, nézi, ki, hogyan boldogul. Letelt az idő, még öt percet ad a dolgozatoktól való végső bicsúra, s begyűjti a papírlapokat.

Kiszólt egy fiút a táblához, most már közösen oldják meg a feladatokat. Néhányan mérlegelnek, elszámolták, félreértették, de a kérdésre, hogy kinek van legalább egy hibátlan példája, tévován bár, de a többség fölteszi a kezét. Már eltelt az óra fele, gyorsan, néhány elméleti kérdést beszélnek meg a legutóbbi előadás anyagából. Már azt hinném, elfelejtették a dolgozatot, de amint kérdésre van mód, félénken visszatér rá egy lány: mennyi lesz még ebben a félévben, s hány lesz közülük Hegedűs-féle példásor, és legfőképpen hány pont kell az aláíráshoz? Nehezen térnek vissza az analízishez, egy önállóan megoldandó feladatra, és néhány táblát példára maradt még idő.

Legvégül a csoport pótórát kér a gyakorlatvezetőtől. Nem találunk jó időpontot, aztán szoktalan módon Anna alkalmazkodik a csoporthoz.

kezdődik előadása a Matematikai Intézet szemináriumán.

Az ittmaradókkal róla beszélgetünk. Azt mondják, jó volt vele a szünet, mert dolgozott, kiállt a csoportért az előszókor, és sokat beszélgettek. Jó nála tanulni, mert türelmes, jól magyaráz és láthatóan arra törekszik, hogy mindenkinek adhasson fényév végén aláírást. Bármikor segít, ha valaki kéri, nála nem rettegés a gyakorlat, hanem komoly, de jó hangulatú munka. Ennél többet alig lehet belőle kihúzni. A vizsgától azért félnek. Elmesélem nekik, hogy amikor én, annak idején megbuktam, s itt akartam hagyni az egyetemet, Annának egy fél délutánjába került, míg sikerült arról lebeszélnie, s tudtam, neki is fontos volt, hogy ötszre úvöztem.

Találkoztam olyan diákjával, akiben egy hajdani szidás emléke él élesen, s olyannal, akinek a szakválasztásnál adott jó tanácsot. Régebben végzett tanítványai közül nem egy még ma is megkeresi szakmai segítségért. Mostani másodéves diákja a legutóbbi óráját említi: volt már jó gyakorlatvezetőjük, de azt eddig még senki nem tette meg, hogy amíg a többiek egy példán dolgoznak, az egyik gyereknek újra elmagyarázott valamit.

Egy most harmadéves tervgazdos lányt emeltesztünk matematikára tanított annak idején. Jó érzés volt Annával dolgozni — mondja —, mert jól ismerte az anyagot és volt türelme, hogy ezt továbbadja olyan szinten, ahogy az a különböző tudású elsősöknek kellett. Azóta is be-bejár Annához, azt mondja, bízik benne a tapasztalatai alapján, és szakszemináriumra is valószínű hozzá megy majd.

— Milyen módszerrel tanítasz, egy-egy új csoporttal milyen célt tűzöl ki?

A tanárklub keretében Berend T. Iván professzor tartott előadást az elmúlt napokban az amerikai felsőoktatási intézmények rendszeréről.

„Berend professzor a Berkeley egyetemen kurzust vezetett Közép- és Kelet-Európa gazdasági fejlődéséről. Ott szerzett tapasztalatai alapján a két ország felsőoktatási rendszerét hasonlítja össze.” — állt a tanárklub reprezentatív kiadványában.

Mint várható volt, igen sokan, több mint százan hallgatták meg a professzor előadását.

Bevezetőjében elmondta, hogy személyes tapasztalatait két viszonylatban hosszabb, egy-egy szemeszterben, a New York-i Columbia Egyetem, illetve a californiai Berkeley Egyetem vendégprofesszoraként végzett munkája (miközben kisebbik leánya középiskolai tanulmányai révén a középiskolába is bepillantást nyert), valamint nyolc vezető közgazdasági fakultás munkájának egyhánapos tanulmányozása alapján szerezte.

— Először a közoktatási rendszerről kell beszélni, mert csak ezen keresztül érhető meg a többi oktatási forma. A 19—24 évesek 40 százaléka jár valamilyen felsőoktatási intézménybe. (Hasonló arány csak Japánban van, nálunk 10 százalék körüli ez a szám.) Nagy szám, de önmagában, a közoktatás ismerete nélkül megtévesztő, nem értelmezhető.

Az elemi iskola négy, a középiskola alsó négy és felső négy osztályát majdnem mindenki elvégzi. Ezekben az iskolákban (különösen az utolsó négy évben) is érvényesül az egyéni szabadság olyan felfogása, hogy minél szabadabb tárgyválasztási lehetőség,

egyéni diákdöntés alakítsa ki a tantervet. Ebből következően természetesen úgy is kikérülhetnek a középiskolából, hogy nem szerzik meg a valódi középszintet, hogy fontos tárgyakat éretlen döntés következtében nem tanultak. A számonkérés is laza.

A felsőoktatás ezért nem kezdhet valódi felsőoktatási célokkal, hanem az első két év tulajdonképpen a „jó európai” középiskola pótlását jelenti. Ekkor mindenféle tantárgyat tanulnak, fizikát, matematikát, történelmet stb., és nem szakosodnak. (Ez alól természetesen van kivétel, például az orvosi és részben a műszaki pályálynak.) Ezen belül azonban van bizonyos specializálódási lehetőség. Lehet úgynevezett főirányt (major), illetve mellékirányt (minor) is felvenni. A felsőoktatás első három éve tehát általános készség- és képességfejlesztési periódus. A jó egyetemeken igen jó színvonalon, nagy mennyiségű kötelező irodalom elsajátításával rengeteget kell olvasni. Az Egyesült Államokban azonban több ezer egyetem, college található és a színvonalkülönbségek hatalmasak. A rangsort pontosan nyilvántartják. Az első ötven között lenni nagyon nagy szó. A gyenge egyetemeken diplomájának viszont alig van értéke. — Visszatérve az előbbiekhöz: az első hároméves szakasz az úgynevezett „undergraduate” időszak. Ezt követi a második képzési blokk, amely kettő (néha három) év. Ez már kimondottan szakképző időszak, erősen specializált egyetemi, ún. „graduate”-képzés. Ezen periódus elvégzése után nyírik el a hallgatók a mesterfokozatot, a „master degree”-t, mely a mi szakmánkban megfelel például az

okleveles közgazdász minősítésnek.

Ezt követheti a doktor-kurzus, mely három-hat év terjedelmű, s kutatók, egyetemi oktatók kiképzését célozza. Első része szervezett egyetemi kurzusokkal, vizsgákkal zajlik, a második szakasz a kandidátusi-jellegű disszertáció megírásának időszaka.

Ezek után válik értelmezhetővé a felsőoktatásban résztvevők 40 százalékos aránya. A diákok nagyobbik része ugyanis csak a három „undergraduate” évet végzi el, vagyis nem nyer igazi felsőfokú szakmai képesítést, nincs semmi specializált kiképzése, s legfeljebb taníthat alapfokú iskolában, illetve valamilyen vállalatba alkalmazottként helyezkedhet el.

Hozzá kell tenni: az „undergraduate” években nagyon magas a lányok aránya. Egy részük viszont eleve nem is kíván továbbtanulni, csak általános műveltségének szélesítésére törekszik, s nem utolsósorban a kialakult társadalmi presztízs-követelményeknek akart eleget tenni: „illik”, hogy meglegyenek a college-évek. Ez alapján véve pozitív jelenség, hiszen nem mellékes, hogy a gyermekek nevelésével foglalkozó nők általános műveltsége szélesedik, ezzel az anyaszerre is sokkal jobban fel tudnak készülni. Ez a felsőoktatási létszám azonban nem növeli a szakértelmiség körét. A college-ból gyakran egyenesen férjhez mennek, nem is állnak munkába.

A graduate-évek pozitívuma, hogy a jó egyetemeken — a hatalmas különbségeket állandóan hangsúlyozni kell — igen nagy aktivitásra készítetnek. A leghíresebb példa erre a Harvard egyetem. A közgazdasági fakultásán a hallgatók ismereteiket leginkább az úgynevezett esettanulmányok módszerével sajátítják el. Konkrét „esetek” megoldásához tanulják nagy önállósággal, tanári irányítással a szükséges ismereteket, ami jelentős matematika, programozási számítógépes munkát is jelent. Ez nagyon célraorientált gondolkodást fejleszt ki. Üzleti hatékonyság kérdésében pedig rendkívül sikeres szisztéma. Alkalmazása természetesen csak olyan helyen eredményes, ahol a tanári gárda több évtizedes személyes gazdasági (bank, ipar stb.) gyakorlattal is rendelkezik. Egyébként ezt az oktatási módszert nem alkalmazzzák általánosan az amerikai egyetemeken.

A felvételi rendszerrel kapcsolatban a következőket tudnánk elmondani. Nem abszolút pontszámok vannak, mint nálunk. A felvételik egyik feltétele, hogy az illető hallgató az osztályában a legjobban végzők közé tartozzék. Mivel igen nagyszámú egyetem van az USA-ban, lehetőség van arra, hogy a hallgatók felvételi kérelmüket egyszerre akár húsz egyetemre is beadják. Egyetemektől függetlenül egyik helyen kell felvételi vizsgát tenni, másik helyen nem. Természetesen a jobb egyetemeken kell ilyen vizsgát tenni, aztán a hallgató megkapja az egyetemektől az értesítést, hogy felvették-e vagy sem, és ekkor a legjobb egyetem felvételét fogadja el. Persze a felvételinek ez a formája rendkívül nagy versenyfutásra készíti a hallgatókat.

A bevezető után a jelenlévő hallgatók igen sok kérdést tettek fel Berend professzornak. Ezek közül tallózva kapcsolunk ide néhány kérdést és választ:

— A kinti tapasztalatai után miket vezetne be az itteni egyetemeken?

— Nehéz kérdés. Igen sok jó elem átvétele ugyanis kedvező lenne. Az oktatási szerkezet eltérései miatt azonban nehéz egyes elemeket kiválogatni. A mi egyetemünk ugyanakkor már eddig is sok mindent átvett a használható modern management, marketing, esettanulmány és számítógép-alkalmazás terén. Természetesen nagyon sok minden van, amit nem tudunk átvenni. Ennek sokszor anyagi okai vannak. Erre kitűnő példa az, amit a Harvard Egyetemen láttam.

Ott levittek a számítógép-központra, s kiderült, hogy a géphasználat lehetősége a hallgatók számára korlátlan. Ezt csak igen gazdag ország gazdasági intézményei engedhetik meg. Nyilvánvaló azonban, hogy ilyen anyagi bázisra sok olyasmint épülhet, ami kedvezőtlenebb anyagi körülmények között nem alkalmazható.

— Az egyetemeket hogyan minősítik az USA-ban? A mi egyetemünk hol helyezkedne el a rangsorban, ha ez a párhuzam felállítható lenne?

— Olyan szempontok alapján minősítik, hogy a vállalatok mely diplomákat akceptálják elsődlegesen. Statisztikailag kimutatják, hogy honnan vesznek föl legszívesebben, legtöbb embert. S végeredményben ez alakítja ki az egyetemek közötti minőségi sorrendet. Hogy a mi egyetemünk hol sorolhatóna, azt csak nagyon hozzávetőleges becsléssel, inkább benyomások alapján mondhatom: jó közepes szintre.

— Milyen az ideológiai képzettség?

— Nagyon erőteljes az ideológiai oktatás, mélyrehatóan tanulmányozzák a különböző ideológiai irányzatokat. A marxizmusból is komoly stúdiumok vannak.

— A tanároknak mennyire van szabadságuk a leadott tantárgyakat illetően?

— Az egyetem meghatározza azokat a tantárgyakat, amelyeket oktatni kell, illetve lehet. Az egyes egyetemeken szabadon körülbéli 2—30 tantárgyat adnak meg, amelyből választani lehet. A tantárgyakon belül a tanárok saját nézeteiket fejtik ki, esetenként eltérően másokétól. A közeg azonban az egyetemi finanszírozástól a kinevezési politikáig terjedően rendkívül meghatározó.

— Van-e a hallgatóknak érdekképviseleti rendszerük?

— Az egyetemeken általában nagyon kiábrándult a hangulat, ez főleg a 68-as eseményeknek köszönhető. Gyakorlatilag nincs beleszólasuk az egyetem életébe és irányításába. Nagy diákintézmények és klubok természetesen vannak, de ezeknek sincs beleszólasuk a vezetésbe. Mostanában erősödött az apolitikus mentalitás is. Erős haszontalanság kerekedett felül.

— Milyenek a tandíjak?

— A legjobb magánegyetemen egy félévre négy-ötezer dollár az a pénzmennyiség, ami szükséges a félév elvégzéséhez. Kiskeresetűeknél ez szinte megoldhatatlan feladat elé állítja a hallgatókat, bár a jobb keresetűeknél is gondot okoz, ha a kettő vagy több gyermek iskoláztatásáról van szó. Az állami egyetemeken természetesen olcsóbbak. Erős összefüggés van egyetemi színvonal és tandíjnagyság között!

— Milyen az ösztöndíj? És mennyi?

— A hallgatóknak mintegy egynegyede-eavharmada kap ösztöndíjat, itt is természetesen nagyon nagy a különbség, hogy kinek milyen hányadot fedez ez a pénzmennyiség. Igen sokan kihagyva néhány évet, összekapítják a költségeiket, esetleg a különböző oktatási formák elvégzése között dolgoznak, de volt olyan hallgatóm is, aki este 5-től hajnalig komputert mellett kereste meg költségeit, de reggel 9-kor ott ült az órámon.

— Az USA-ban az egyetemeken hogyan viszonyulnak a sporthoz? Közismert, hogy az amerikai egyetemi csapatok vezető szerepet játszanak a sportéletben. Az ottani élsportolók hogyan tudják összeegyeztetni a tanulást a sporttal? Ugyanolyan a helyzet, mint nálunk, tehát inkább sportolnak, mint tanulnak?

— Az egyetem természetesen részben a profi sport álcázása. Az egyetemeken leigazított játékosok profik, akik addig maradtak ezeknél a klubokban, amíg a játékaikat megfelelően találták. Ezek egy része természetesen közben ígér vagy ígér esetleg egyetemista is, s talán el is végzi az egyetemét. A diákok sportélete viszont nemcsak az élsport szintjén rendkívül intenzív.

Madarász

egyszerű dolog, amit mindig egyforma sikerrel lehet csinálni. A tudás mellett szerencse és még sok egyéb kell hozzá. Aki csak kutat, kétszeresen megszenvedi az időnként elkerülhetetlen rossz korszakokat. Aki tanít is, ilyenkor az oktatásban megnyugvást találhat. Tanítani, diákokkal foglalkozni, fiatalok között lenni különben is jó dolog.

— Három gyermeked van, s egyszer sem maradtál otthon gyeseen. Ennyire ragaszkodsz a munkáidhoz?

— A szellemi dolgozók, akárcsak a sportolók, nehezen tudják behozni egy hosszú kihagyás hátrányait. Hiába próbál az ember otthon dolgozni, a rendszeres, folyamatos munkához nehéz nyugodt környezetet teremteni a gyerekek mellett. Az egyévnél kihasználás megélték azok az elsős fiúkon is, akik egy évig katonák voltak.

— Elmondják neked a diákok, hogyan vélekednek rólad, s az órádról?

— Nagyon ritkán ismerem a véleményüket. Amikor ide kerültem, még a kezdet kezdetén, azt mondták rólam, hogy gyorsan beszélek, és néha nem minden érthető, amit mondok. Van úgy, hogy nem felhőtlen a kapcsolat egy-egy csoporttal, végül is tanár és diák nem mindig akarják ugyanazt. Ha lusták és nem tanulnak, az zavart, ilyenkor nem mindig sikerül jó arcot venni, és régen ugyan, de elfordult már, hogy hazaküldtem azokat, akik ismételt felszólításra sem készültek. Néhány végzett diák megkeresett már szakmai, sőt személyes gondoljával, és ez persze jólesik.

Próbálok megbecsülni, hány közgazdász tanítványa lehetett eddig Racsmany Annának. Úgy gondolom, tán ötszáznál is több. Örülök, hogy annak idején közéjük tartoztam.

Molnár Gabriella

A pártirányításról

Beszélgetés az ipari kar párttitkárával

(Folytatás az 1. oldalról.)

ban nem jelennek meg az általa kívánatosnak tekintett vonások. Ez tarthatatlan. Ezért akarjuk feltérképezni, hogy ki, mit csinál, mire használja az egyetemi polgárságot, egyáltalán, mi lesz belőle. Nem szabad az igénytelenségünkkel az igénytelenséget bővítetten újratermelni. Semmi rendkívül nem csinálunk, csak szeretnénk működtetni azt az intézményrendszert, amelynek elemei a rendelkezésünkre állnak. Ezt pedig azért kell felvállalni a pártvezetésnek, mert az állami szervezésben nem történt meg és, hát, a nevelés nemcsak állami ügy.

— Bizonyos fokig tehát ez értékmérő tevékenység is lenne?

— Igen, hiszen ha a különféle hatásokat vizsgáljuk — amik a hallgatót érik —, akkor elkerülhetlenné válik, hogy értékekről beszéljünk. Értékekről, amiket mi tartunk fontosnak, értékekről, amit a hallgató tart annak, és, amit a hallgatók különbözőképpen értelmeznek. Tehát, ha a tartalmasabb egyetemi jelenlét irányába előre tudunk haladni, az megtermékenyíti a tanulmányi munkát és a politikai munkát is, mert bizonyos értékek becsületét visszaszerzi. Ennél jelentősebb politikai eredményt nem is tudok elképzelni.

— Milyen értékekre gondol?

A közgazdász hivatástudattal, a leendő értelmiségi működéssel összefüggő értékekre gondolunk például. Arra, hogy, aki itt egyetemista, egy ennyire zajló, mozgó, konfliktusokkal teli, alakuló szocialista világunkban, amelyben ráadásul a magyar közgazdaságtudomány elég nagy problémáérzékenységgel tűnik ki, képzelés, hogy úgy távozzon tőlünk, hogy nem érzékeli igazán ennek a változó korszaknak a lényeges problémáit, nem készül fel arra, hogy ebben részt vegyen, mert a szellemi egyszimű igencsak tért hódított. A hallgatókban egyébként van érdeklődés, és mielőtt az egyetemi oktatás, nevelés, képzési rendszer jól kezdeményez, abban a pillanatban kedvező válaszokat kap, kedvező eredmény jelentkezik a hallgatói magatartásban. Ebből az következik, hogy a szellemi egyszimű szembeni pozitívabb értékekért való küzdelemben a hallgatókban igenis komoly szövetségre lehet találni. Tehát, hogy ne elégedjünk meg a szellemi egyszimű elfogadásával, az a tény megalapozottan látszik a legjobb oktatóink és legjobb hallgatóink oldaláról egyaránt. Az ő elképzelésüknek, változtatási törekvéseiknek, igényeiknek igyekezzünk mi a szócsővel lenni.

— Úgy gondoljuk, hogy ez a szellemi egyszimű nem szabad a mozgalmi probléma eredőjeként értelmezni.

— Így van, túlságosan egyszerű lenne a hallgatói magatartást, az igénytelenséget és a szellemi restséget KISZ- és pártgondként interpretálni. Jogosabbnak látszik fordítani a tételen: az igénytelen hallgató a minden kötelezettség nélküli ifjúsági, mozgalmi tevékenységére hogyan vinné át ugyanezt a magatartást, amelyet kötelező szakmai, tanulmányi munkájában tanszékeinkkel szemben kialakított és, amelyet tanszékeink elfogadva törvényesítettek.

A képzési rendszer fejlesztése az egyetem fejlesztési stratégiájának kialakítása megkezdődött. Szuhay elvtárs vezetésével bizottság alakult a munka irányítására, amely tavasszal már beszámol az egyetemi tanácsnak a kidolgozott elképzelésekről. Számunkra a munkánk nemcsak az ad jelentőséget, hogy az egyetemi hatóképesség javítását ígéri, a gazdasági rugalmasság feltételeként jobb közgazdászok kibocsátását szolgálja, de ugyanilyen fontos a KISZ-szel való kapcsolata miatt is. A fejlesztőmunka szervezésének módjától függően — új nyilvánosági alkalmakat hívhat életre, bekapcsolhatja a hallgatókat ténylegesen az egyetem-politika alakításába, elősegítheti a

politikai szocializációt, demokratikusabbá teheti az irányítást. Lehet egyetemet fejleszteni „technokratikus-rationális” módon is. Ebben az esetben a bizottság az egyetem változási folyamatába normatív avatkozik be, maga dolgozza ki technikai megoldását, a szervezeti változást lényegében intellektuális és technokratikus feladatként felfogva. Ekkor a bizottság a szervezet-politikát (fejlesztés-politikát) kialakító folyamat helyébe lép, helyettesíti azt, sőt helyettesíti a szervezet tagjainak elképzeléseit is. Nem támogatnánk ezt az utat. Látszatteredményekhez vezet, mert a rendszer elszabotálja a rákényszerített változást (elegendő az alternatív blokkok esetére hivatkozni, amelyeket a hallgatók 80 százaléka esetében felszítak, integráltak a korábbi szaktárgyak és szaktanszékek, de facto visszaállítva a régi érdek- és szervezeti struktúrát.)

A szervezetek nem úgy működnek tehát, ahogy gondolják, megtervezik őket. Alakításuk, fejlesztésük módszerét is a természetükhöz kell szabni, ha érdemi változást kívánunk elérni. Figyelembe kell venni azért, hogy a szervezet-alkatás céljai (cél-alternatívái) a változás folyamatának integráns részei, s nem pedig attól független döntések eredményei. Az eltérő hierarchikus és funkcionális pozíciójú szervezeti részek közötti tárgyalási és értelmezési folyamat eredménye a változási célok és alternatívák megfogalmazása. A szakértői vagy bizottsági munka nem helyettesítheti azt a politikai folyamatot.

A fejlesztési folyamat nyitottsága lehetőséget ad a hallgatók számára a politikai tapasztalatok megszerzésére és megmozgatja a tanszékeket is a képzési célok és — az azokat szolgáló struktúrák felülvizsgálatára.

Hallani olyan véleményeket is, hogy az egyetemi fejlesztésben elegendő olyan reformokra törekedni, „amelyeket a minisztérium reformként még elfogad”. Vagyis ne a működés alacsony hatékonyságából, az oktatás-nevelés nyilvánvaló gyengeségéből induljunk ki, ne azokra keressünk megoldást hanem elégedjünk meg valamiféle látszatreformmal. Ez az álláspont még a technokratikus illúzióknál is veszélyesebb, leszerele, kártékony hatású. Pozitív véd az egyetem védelme helyett!

A képzési célok bizonytalansága jelentősen nehezíti a meglévő programok értékelését. A menekülő típusú döntésekre („még nincs elegendő tapasztalat”) az ön-tanulás, ön-fejlesztés halasztására ez ad lehetőséget, mivel nincs világos kritériuma a minősítésnek. Emiatt az alternatív blokkok esetében például eszközökről vitatkoztunk, célok helyett. Az egyetem és tanszékeinek működési szabályai nincsenek „beprogramozva” a változást hordozó környezeti folyamatok, azok felismerése és figyelembevétele, a lokális érdekek túlzott érvényesítése és más bürokratikus jelenségek képezik a szabályt. Az érdekcsoportok képtelenek időben tisztázni adott vagy lehetséges közös céljaikat, s ezért felgyűlnek a megoldatlan problémák. Szűkek és statikusak a szabályok, stabil a struktúra, a változtatásigot feltételezi. Amire pedig nincs programozva, arra nem reagál.

A fejlesztési problémákra vonatkozó kommunikációs utak formalizálásával és individualizálásával könnyen megakadályozhatjuk a csoportvitákat, márpedig a csoportviták képezik a dinamikus környezet által felvetett problémák kreatív megoldásának előfeltételét.

Még egy témáról hadd szóljak itt. A fejlesztés változási folyamatkénti megvalósítása vezetési igényes feladat. S az egyetemen nem véletlenül halmazódtak fel a hasonlóan vezetési igényes feladatok, jelenlegi adminisztrátorainkat (vezetőinket) terhelve. Márpedig az oktatás-kutatás dilemmája az ő számukra kiegészül a tudós-adminisztrátor dilemmájával, amelyet a rotációval a tudós javára oldanának

meg. Az egyetem azonban folytonosan működő intézményként folyamatos adminisztrációt kíván, s mégis hosszabb távon jelentkező gondoljai gyakran hiába keresnek gazdát, valakit, aki felvállalja őket. Azoknak kellene a vezetésből nagyobb súlyt kapniok, akik számára az egyetem, mint egységes intézmény teljesítménynek van döntő jelentősége. A hallgatóság ilyen lenne, ha az itt megszerzett tudásától függően a megszerzhető állása és javadalmazása. Csak hogy diplomára és nem mért tudásra kap állást. Innen származik némelyeknek csak a diplomára korlátozó érdekeltsége. Az egyetem is biztos székben ül, mert nem a teljesítménytől függ a fennmaradása, hanem diplomagyártó tevékenységétől. A tevékenységét és nem az eredményét finanszírozza az állam. A javító ötlet ezért végszükség, vezetési csoport-váltás, vagy egyéni ambíció dolga, amely nemcsak a társadalmi konfliktusok miatt

kockázatos, hanem amiatt is, hogy időigényes, amikor pedig az egyéni teljesítményt, mint ha megfogná a rendszer. Csak hogy az egyetemi teljesítmény-értékelő rendszernek az a sajátossága, hogy követel az egyéntől, de nincs következő és világos követelmény-rendszere a csoporttal (tanszékekkel) és a szervezet egészével szemben. Mivel pedig a rendszer egésze nem teljesítmény (eredmény) orientált, illetve, mert a szervezetben kívüli (MTA) individualizált vonatkoztatási keretekhez igazodik és nem a főtevékenység eredményeihez, ezért az egyéni követelménytámasztás is formálissá válik, elsekélyese dik.

Úgy gondolom, hogy mindezzel kellőképpen megindokoltam azt az állítást, miszerint a KISZ pártirányításának egyik lényeges problémája az oktatás-nevelés-kutatás-egyetemfejlesztés-egyetemvezetés hatékonysága.

B. L.

Fotó: Simonyi Tamás

Középpontban a kutatás

A kereskedelmi kar október 28-i tanácsülésén a tanszékek 1976—80. közötti tudományos kutatási tevékenységét tárgyalták meg. Az ülésen meghívottként részt vett Palánkai Tibor tudományos rektorhelyettes.

A tanácsstagok kézhez kaptak egy beszámolót. A jelentés megállapította, hogy egyetemünkön, így a kereskedelmi karon is az 1970-es évek középső harmadában lefolyt képzéskorszerűsítő munkálatok alapvetően konszolidáló jellegűek voltak, azért ezek a tudományos munkavégzés szempontjából is kedvezőnek, ösztönzőnek tekinthetők.

A kedvező körülmény ellenére a tudományos munkavégzés egyenletességének, ütemességének biztosítását nem minden tanszék tudta megoldani. Gátlóan hatott például az írott tananyagok korábbiakhoz képest nagyobb ütemű elavulása, a blokkrendszer ki-forratlansága, a szakvezető tanszékek korábbiaknál is nagyobb oktatási terhelése, két szak esetében a képzési idő meghosszabbodása, a nyelvi órák számának erőteljes növekedése.

A kar tanszékei is részt vettek természetesen a „Szocialista vállalat” elnevezésű kutatási főirányban. Az egyetemen kijelölt öt bázistanszék egyike a piackutató és piac-szervezési tanszék, ahol hat éven át alap kutatás jelleggel folytak a háztartásgazdálkodási vizsgálatok. E főirányban az Akadémiai Kiadó által megjelentetett kiadványokból négy kötetet a kereskedelmi kar dolgozói alkottak.

Az elmúlt években a kar egyes tanszékei által szervezett kutatások részaránya nem csökkent az összes kutatáson belül, de a résztvevő tanszéki munkatársak köre szűkült. Ez pedig mindenképpen megfontolást, az oktatók érdeklődésének felkeltését igényli a kutatások iránt. Különösen fontos lenne a fiatal munkatársak ösztönzése.

A kutatásokat a tananyag-fejlesztés szempontjából is értékelni kell. Az elmúlt öt évben a kutatások eredményeként számos új jegyzet és tankönyv készült el. Kiemelkedik a külkereskedelmi tanszék teljesítménye a nyolc új jegyzetével és tankönyvével. A külkereskedelmi tanszék öt új jegyzetet és két tankönyvet produkált, továbbá három szakkönyv kötelező irodalomként szerepel a tananyagban. A gazdaságtudományok tanszék négy jegyzetet és két tankönyvet, a piackutató tanszék öt új jegyzetet készített. Számottevően javult a nyelvtananyag-ellátottsága; itt az orosz nyelvi tanszék jár elől, elsősorban a komplex orosz tananyagrendszer megírásával. A jogi tanszéken mindössze egy jegyzet, illetve jegyzetpótló anyag jelent meg, míg a nemzetközi kapcsolatok tanszék egy megjelent

jezret mellett az adatgyűjtésben ért el eredményeket. Az eredmények mellett azonban meg kell említeni, hogy a kelleltnél jobban elhúzódtak a tananyagfejlesztő kutatások és a szakmai viták utáni kiadványok. Jelentős a hiány az alternatív blokkokban, valamint a szakképzést szolgáló jegyzetanyagokban. Lényegesen nagyobb gonddal és előrelátással kell a tananyagok elkészítésére vonatkozó kutatómunkákat megszervezni, illetve a határidőket megadni.

A jelentés kitér a szerződéses munkára is, amely szakmai szempontból jelentős, számszerű arányában azonban csökkenő tendenciájú. A kutatási témák értékelésénél figyelembe kell venni, hogy a vállalatok által adott megbízások többsége is kiemelt kutatási főirányhoz vagy társasági kutatáshoz kapcsolódott és a megbízások indítéka egyértelműen a tudományos kutatóbázis igénybevétele volt. A tanszékek a szakmai profiljukba tartozó megbízásokkal vállaltak, amelyeknek viszont nem volt meg a szükséges személyi és szakmai háttér, nem fogadták el. A KK-munkák oktatási felhasználása télszerűen bizonyítható és kielégíthetőnek minősíthető. A kutatási eredmények nyilvánosságával kapcsolatban a karon is jelentkeznek problémák. Célstratégia látszana a kutatási eredményekről összefoglalót készíteni a könyvtár számára.

Ismertek az anyagi érdekeltségbeli gondok és az adminisztratív terhek is, mégsem helyeselhető, hogy tanszékeink többsége tudomásul veszi a KK-munkára vonatkozó megbízások csökkenését. Szükségesnek tartjuk, hogy vezető oktatóink határozottan törekedjenek KK-megbízás szerzésére.

A kar oktatói közül az elmúlt öt évben tízen védtek meg kandidátusi értekezéseket, közülük hatan a külkereskedelmi tanszékekről. Húsz egyetemi doktori disszertáció született ezidő alatt, melynek fele a Nyelvi Intézetben készült. Akadémiai doktori disszertáció védésére a kar oktatói közül Bernáth Tivadar vállalkozott.

Kedvezőnek tekinthető, hogy a publikációs tevékenység nem mutat visszaesést, ellenben egyes tanszékek esetében akadnak hiányosságok. Számos fontos gazdasági, társadalmi kérdés, új jelenség tanulmányozásával kapcsolatos tapasztalat megkésve, vagy egyáltalán nem kap napvilágot. A publikációs tevékenység intenzitását tekintve a kar tanszékei között nagy különbségek mutatkoznak, de ezen eltérések még nagyobbak az egyes oktatók között. A tanszékek tudományos kapacitását nem kötöttük le teljesen. Ezt nem lehet csak a seregderő nem kielégítő számával, a publikációs kapacitással

szűk keresztmetszetével, az anyagi és erkölcsi ösztönzés fogyatékosságával indokolni. Meghatározó szerepet játszanak ebben bizonyos tervezési és szervezeti gyengeségek, a tudományos munka egyetemi, kari irányításának a tanszéki kutatásokra való hatásának erőtlensége, az egyetemi-kari tudományos közélet hiánya, a nem kielégítő kutatási integritáció, nem utolsósorban pedig tudományok kádernevelési gondjaink is. Elhatározásunk szerint kutatómunkánk középpontjába a tananyag folyamatos korszerűsítését, a hiányzó tananyagok kidolgozását helyezzük. Kívánatos alkotó együttműködést képviselni a társegyetemek, főiskolák megfelelő tanszékeivel, főleg a kül-, belkereskedelmi, piackutató és Nyelvi Intézet számára.

A beszámolóhoz néhányan szóbeli kiegészítést fűztek. Palánkai Tibor egyetértett az előterjesztéssel, újszerűnek találta a tematikus megközelítési módot, és megerősítette az anyagi KK-ra vonatkozó megállapításait.

Mádi Csaba, a külkereskedelmi tanszékről nehezményezte, hogy sok helyen anónim a jelentés, bár talán mindenki tudja, hogy az egyes esetekben kiról van szó. A dékán, Kollarik Amália egyetértve ezzel megjegyezte, hogy például a kevesebbet publikáló általában az oktatási és közéleti feladatokból sem válnak többet, persze akad kivétel is.

Kulcsár Dezső, a gazdaságtudományok tanszékről amellel tört lándzsát, hogy a KK-munkák jó vonásairól is kellene beszélni és el kell osz-

latni a kialakult negatív képet.

Gulyás József a Külkereskedelmi Főiskola főigazgatója az egyetem és a főiskola együttműködésének fejlesztéséről beszélt. Jobb kapcsolatra törekednek a külkereskedelmi tanszékek az oktatási anyagok elkészítésében és felhasználásában. Ennek jó példája lesz a megjelenő Nemzetközi fuvarozás, valamint a Külkereskedelem technikája és szervezése című közös egyetemi-főiskolai tankönyv. Hasznos lenne bevonní — mondta a főigazgató — a főiskolai oktatókat az egyetemi kutatásokba is. (Tóth Tamás, a külkereskedelmi tanszék vezetője mellettem egyetértően bólogatott és megjegyzések hallatán.) A nyelvi együttműködés területén a szaknyelvi kutatásokban és tananyagok elkészítésében tudna segíteni a főiskola.

Solymár Károly, a Kereskedelmi és Vendéglátóipari Főiskola főigazgatója megfelelőnek minősítette a külkereskedelmi tanszékkel meglévő kapcsolatukat, de ugyanakkor javíthatónak is ítélte, viszont a piackutató tanszékkel való együttműködésüket nem tartja jónak. Szeretnének a Nyelvi Intézettel kapcsolatot kialakítani, mert nemcsak rátertelnek az egy főnyelv és egy főnyelv oktatására és ehhez szeretnének segítséget kapni. Fülel Sándor Endre erre így reagált a Nyelvi Intézetből: „Egy fronton állunk, egyetértünk, és támogatjuk a főiskolák kérését, előterjesztését.”

A kari tanács ezt követően elfogadta a kutatásokról szóló beszámolót.

B. L.

Fotó: Radványi Zsolt

Interjú Kornai Jánossal

— Egyetemünkön ritka esemény, hogy egy alternatív tárgy előadójának rendszeresen 250–300 hallgatója legyen. Meglepődött-e ilyen arányú érdeklődést tapasztalva?

— A hallgatóság érdeklődése eddigi tudományos pályafutásom egyik legnagyobb öröme: olyan eredmény, amelyet többre értékelnek sokféle külföldi, vagy belföldi elismerésnél. Nagyon jó érzés, hogy előadhatok ezen az egyetemen és hogy — úgy érzem — eleven kapcsolat van itt, Budapesten a diákokkal és oktatókkal.

— Meghívását az egyetemre már hosszabb idő óta nagy várakozás előzte meg. Olyan híreket is lehetett hallani, hogy voltak, akik attól tartottak: újszerű elmélete, megközelítési módja „megzavarja a gyerekeket”. Hogyan foglalná össze az előadásorozat célját, didaktikai módszerét, mit vár a hallgatóktól?

— Azt hiszem, az „zavarja meg a gyerekeket” a leginkább, ha ellentmondást látnak saját tapasztalataik és az egyetemen tanultak között. Ha az egyetem padjaiból kikérülve azt érzékelik: más volt, amit a tanár vagy a tankönyv állított és ismét más volt az élet.

A közgazdaságtudomány nem képes csatlakoztatni a gazdaságot a szocialista gazdaság különböző jelenségeire, és egyértelműen megjelölni a teendőket. Jobb, ha a fiatal közgazdász minél előbb hozzászokik ehhez. Szerencsés gyakorlatot abban, hogy egymással szembesítse a különböző nézeteket, eltérő elméleteket; tanuljon meg önállóan gondolkodni.

Általánosságban elmondható: szóbeli előadások csupán arra szolgálhatnak, hogy bevezessék a hallgatót a témakörbe, felkeltsek az érdeklődést a tárgy iránt. A tudás meg-

szerezésének fő módszere az olvasás, az irodalom sokoldalú, kritikus és aktív feldolgozása, a megismert nézet szembeállítás más nézetekkel és saját korábbi gondolatainkkal, tapasztalatainkkal. Előadásaimmal nem pontot szeretnék tenni egy gondolkodási folyamathoz, hanem ösztönözni egy gondolkodási folyamat megkezdésére.

E didaktikai törekvést szemlélteti többek között a félévi vég beszámolókat általános választott módszere. Arra kértem fel azokat a hallgatókat, akik alternatív tárgyként vették fel előadásorozatomat, hogy hasonlítsák össze „A hiány” című könyv valamely gondolatát általuk választott más szerző hasonló tárgyú, de eltérő megállapításokhoz jutó gondolataival. Önálló elemzőképtelenségre és nézetek ütköztetésére szeretném buzdítani a hallgatót.

— „A hiány” című mű nemcsak témaválasztásban, következtetéseiben, hanem a megközelítési módjában is sok tekintetben szokatlan, újszerű. Hogyan határozna meg elméleti módszerének lényegét, tudományos erődíját?

— Nem hiszem, hogy képes vagyok erre a nagy és átfogó kérdésre egy interjú által megkívánt tömör formában felelni. Teljesen helyett inkább csak egyetlen gondolatot emelek ki. Ebben sincsen semmi új vagy eredeti: bizonyára nagyon sokan vallják velem együtt. Ez a kutatási elv a következő:

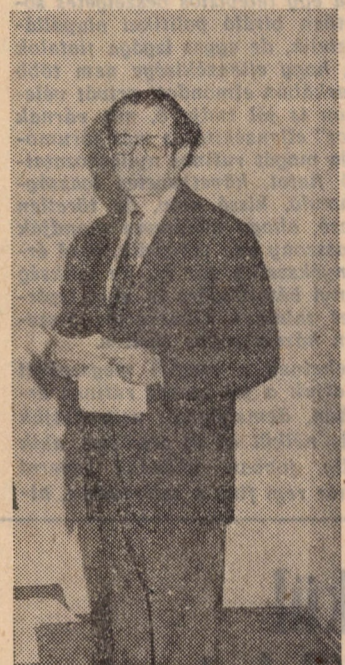
Legfontosabb feladatunk felismerni a bennünket körülvevő gazdasági valóság szabályosságait, kisebb vagy nagyobb, szűkebb vagy szélesebb körben ható törvényszerűségeit. A „szabályosság” rangját nem aszerint kell megadnunk egyik-másik összefüggésnek, hogy létezésének örülünk-e

vagy bosszankodunk-e miatta, hanem attól kell függővé tenni, hogy saját érvényességi körén belül valóban rendszeresen megnyilvánul-e. Ha tehát például azt tapasztaljuk, hogy évtizedeken át újratermelődik a hiány, akkor nincs jogunk ezt véletlen hibának, gazdaságirányítási tévedések következményének tekinteni. Akkor ez olyan szabályosság, amelynek állandó okai vannak, s amely meghatározott működési mechanizmusok révén jut érvényre — s a kutató dolga ezeket az okokat és működési mechanizmusokat felderíteni.

— Létezik azonban olyan feltevés is, mely szerint szocialista gazdaságban mutatkozó problémákat (a hiányt, a gyakori rugalmatlanságot, nehézségeket stb.) inkább az új gazdasági rendszer „gyermekbetegségeinek”, az átmeneti szükségesség vellejéről kell tekinteni; következésképpen nem helyes ezek elméleti általánosítása, a szocialista gazdaság alapítványainak „rangjára emelése”. Mi a válasza az ehhez hasonló érvelésre?

— Először a kérdés végén elhangzott megfogalmazáshoz fűznék észrevételt. Nem szabad egy-egy szűkebb érvényességi körben megnyilvánuló és nem-átfogó jellegű szabályosságot a szocialista gazdaság „alapvető törvényének” tekinteni. En magam munkáimban tartózkodom saját megfigyeléseim ilyesféle túltértelestől. Nem kell „dupla vagy semmi” alapon játszani: vagy „alapvető törvényt” állapítunk meg, vagy tartózkodunk az elméleti általánosítástól. Termékenyebbnek ígérkezik a szerényebb vállalkozás: annak megállapítása, hogy mi „szabályszerű” a gazdasági rendszerben; mi tekintüket a kutatás állandó tulajdonságának; mi minősül a

rendszer normál állapotának, normális fejlődési pályájának. Az ilyesféle megállapítások — vagy az ezekre vonatkozó sejtések, hipotézisek — megfogalmazásához elegendő törté-

nelmi tapasztalat áll rendelkezésre.

— A módszertani kérdésekre visszatérve, sok hallgatóban fogalmazódott meg a kérdés: véleménye szerint létezik-e érdekes, „tiszta” közgazdaságtudomány?

— A válasz rövid: nem — ha a gazdasági valóság megismerésére és megváltoztatására törekvő kutatók tevékenységének együttes eredményét nevezzük „közgazdaságtudománynak”. Ezt az együttes teljesítményt melyen áthatják a kutatók értékítéletei, amelyek rányomják a bélyegüket a kutatás egész folyamataira, a téma és a módszertan

megválasztásától a normatív javaslatokig.

Ugyanakkor érdemes túllépni ezen az egyszerű megállapításon. Célszerű elválasztani — legalábbis a probléma tisztázásának absztrakt síkján — a kutatás három mozzanatát. Az első: a valóság leírása és megmagyarázása, a leíró-magyarázó elmélet kidolgozása. A második: értékítéletek alkotása a valóságban megfigyelhető jelenségekről. A harmadik: javaslatok szerkesztése a valóság tudatos megváltoztatására. Az első mozzanat eredményességével kapcsolatban kizárólag egyetlen megítélési kritérium alkalmazható: igaz-e a leíró-magyarázó elmélet?

A kutató mondja meg becsületesen: hol végződik a leíró-magyarázó megállapítás — és hol kezdődik saját állásfoglalása. Az előbbi igaz voltát alá kell vetnie a tapasztalati ellenőrzésnek (s ennek keretében azok ellenőrzésének is, akik állásfoglalását, értékítéletek rendszerét nem osztják).

— Az „Erőltetett vagy harmonikus növekedés” című tanulmányában leírtak alapján mind a keresletkorlátos, mind pedig az erőforrás-korlátos rendszereket a diszharmonikus növekedési típusokhoz lehet sorolni. Legutóbbi, a Valóság ez évi ötödik számában megjelent írása alapján úgy tűnik, elveti a harmonikus növekedés elméleti lehetőségét: ennek követelményei ellentmondásnak egymással. Azt jelenti-e ez, hogy csak kereslet-, illetve erőforrás-korlátos rendszerek között választhatunk?

— Az „Erőltetett vagy harmonikus növekedés” című munkámban felsorolt harmónia-követelmények normatív állásfoglalást fejeztek ki. En magam — és azt hiszem, sokan mások is — kívánatosnak tartjuk ezeknek a követelményeknek az érvényesülését. Aki kíváncsi az én értékítéleteimre, az jó néhányat megtalál közülük ebben a könyvecskében.

Teljesen igaza van abban, hogy mind a tipikus erőforráskorlátos növekedésnek, mind pedig a tipikus keresletkorlátos növekedésnek vannak lényeges diszharmonikus vonásai.

Megvalósítható-e harmonikus növekedés? Nem állíthatom határozottan, hogy igen, sem azt, hogy nem — egyik határozott állítást sem tudnám kellőképpen bizonyítani. A legjobban, ha becsületesen bevallom: a kérdésre nem tudom a választ.

Már az első szakkollégiumi találkozás során megfogalmazódott az a kérdés, jobban mondva hiányérzet, hogy művem nem található a leíró-magyarázó modell alapján pozitívan kifejtett javaslat a büvös körnek látszó erőforrás-korlátos rendszerből való kikerülésre. „A hiányt” letéve sokan érzik úgy, mintha — ha szabad ezzel a hasonlattal élni — egy izgalmas deklarációs végén a szerző (miután ismertette a bonyodalmat) megválaszolatlanul hagyná a kérdést, ki a tettes? A kutatások jelenlegi eredményeinek rögzítése — „A hiány”, avagy az ott ismertetett rendszer logikája zár-e oly módon, hogy nincs rá megoldás?

— A választ a kérdés utolsó fél mondatának kommentálásával kezdeném. Mit enged meg, és mit zár ki a rendszer logikája? Ahhoz, hogy félreértéseket elkerülve felelhessünk erre a kérdésre, szükség van a „rendszer” szó világos értelmezésére. Ebben az összefüggésben kétféle értelemben szokás ezt a szót használni. A „rendszer” szó

egyik jelentése szűkebb és konkrétabb: történelmileg kialakult, meghatározott intézményi keretek között végbenemő sajátos társadalmi-gazdasági folyamatokra gondolkodni ilyenkor. Ebben a konkrét, szűkebb értelemben a válaszom igenlő: amíg ez a konkrét rendszer, a rá jellemző intézményi adottságok együttesével fennáll (s benne a könyvben tárgyalt olyan jellegzetességek is, mint a puha költségvetési korlát, az állam és a vállalat közötti paternalisztikus viszony és így tovább), addig ez a konkrét rendszer elkerülhetetlenül erőforráskorlátos marad, s krónikusan újratermeli a hiányt. Könyvem — és a háttérül szolgáló kutatás — kizárólag ennek a szűkebb, konkrétabb kérdésnek a megválaszolásával foglalkozott.

Van azonban a „rendszer” szónak egy szélesebb értelmezése is. Ez a kategória — „a szocialista rendszer” — gyűjtő elnevezése különböző létező és hipotetikus konkrét szocialista rendszereknek. Könyvem nyitva hagyja azt a kérdést, vajon lehetséges-e a szocialista gazdaságoknak olyan konkrét formája, amelyre nem jellemző az erőforráskorlátos, szívas működés.

Minden kutatónak joga van témáját körülhatárolni. Nemcsak joga van ehhez, hanem rá is kényszerül, ha saját erjét és lehetőségeit józanul méri fel. Elégedett leszek, ha olvasóim, bírálóim azt állapítják majd meg, hogy az első, szűkebb kérdéskör megválaszolásához sikerült hozzájárulnom. Ösztönösen kívánom, hogy a közgazdaságtudomány tovább haladjon, s feleljünk azokra a kérdésekre is, amelyeket az én mostani könyvem nyitva hagyott.

— Min dolgozik jelenleg, mik a tervei a további kutatásra? Számíthatunk-e „A hiány” folytatására?

— Hadd beszéljek most csak a közeljövő terveiről. Magam és a közvetlen munkatársaim a Közgazdaságtudományi Intézetben több olyan témán dolgozunk, amelyek kapcsolódnak „A hiány”-ban felvetett gondolatokhoz. Rövidesen megjelenik egy tanulmánykötet „Szabályozás árjelenségek nélkül” címen, amelyet Martos Bélával közösen szerkesztettünk, s amely a „menyiségi alkalmazkodás” néhány matematikai modelljét ismerteti és elemzi. Kutatásaink egy másik irányja: az előbbi munkákban főleg mikroökonómiai sikon vizsgált problémák makroökonómiai modellezése és elméleti tanulmányozása. Olyan kérdések tartoznak ide, mint a növekedés, a hiány és a hatékonyság összefüggéseinek tisztázása. Még egy témát említenék: az Állami Fejlesztési Bank egy munkacsoportjával együtt a vállalatok pénzügyi adatainak felhasználásával akarjuk behatóbban kutatni a költségvetési korlát „keménységének” és „puhaságának” a vállalatok közti állami redistribúciónak a kérdéseit.

— Sokáig marad-e hiány „A hiány” a könyvesboltokban?

— Remélem nem. A kérdést azonban nem a szerzőnek, hanem a kiadónak kell feltennie.

Köszönöm a beszélgetést.
Hoznek György

A hiány

„Aki belelapoz a könyv tartalomjegyzékébe, azt hiheti, hogy a szocialista gazdaság foglalkozó tankönyvet vesz kézbe” — írja a bevezetőben a szerző. Erről azonban szó sincs, a könyv a szocialista gazdaságot „csak” a hiány szemszögéből vizsgálja. Ez a szemszög azonban a szocialista gazdaság lényegi metszetét látatja. Az a jelenségcsoport, amit a közgazdaságtudomány hiánygazdaság, eladók piaca, visszacsorított infláció, feszített vagy túl ambiciózus tervezés, túlfűtött gazdaság, növekedési hajszák, szívás a piacon kifejezésekkel illet, képezi a könyv tárgyát.

Kornai a természetes javak és szolgáltatások hiányát veszi bonckés alá, mint az erőforráskorlátos rendszer „normál állapotát”. Mit jelent ez a „normál állapot”? Azt, hogy a hiány a gazdaság túlfűtöttsége miatt az erőforrások általános hiányában szenvedő rendszer természetéből fakad, és nem szubjektív hibák, külső okok, tévedések, véletlenek az okai a hiányjelenségeknek. Természetesen ez utóbbiakkal is számol, de csak a rendszer súrlódási együttműködésével. A könyv érdeme, hogy szét tudja választani a jelenségek okait, le tudja vezetni a hiány újratermelődésének folyamatait. Erre egy ismertető cikk nem vállalkozhat, már az is szerénytelenségnek tűnik, ha azt állítja, hogy a könyv lényegét emeli ki. Mert itt maga a könyv, a leírás, az érvelés a lényeg!

E cikkben — kedvesolónak — a rendkívül gondolatébresztő könyvből csak morzsákat nyújthatunk. Íme:

A mérhetőségről:

„...munkám egyik vezérmotívumaként újra és újra visszatér az a gondolat: belső ellentmondásokkal terhes folyamatok állapotának leírása szignifikáns skáláris mutatóval lehetetlen; a vektorális mérés elkerülhetetlen. A skáláris mérés össze azonos előjelű, de egymással össze nem mérhető nagyságokat; ezenfelül „kínzózza” az ellentétes elő-

jelű nagyságokat, a „jó” és a „rossz” egyenlegét, ellentmondások tükröződését.”

A hiány okáról:

„...egy személyes jellegű megjegyzést kell tennem. Amióta csak közgazdasági kutatást végzek, mindig foglalkoztatott a következő három jelenségcsoport összefüggése:

- a krónikus hiány;
  - a gyors növekedést mindenáron erőltető gazdaságpolitika;
  - meghatározott intézményi viszonyok: magasfokú központosítás, többszintű szabályozás, adminisztratív kiutalás, a pénz és az ár alárendelt szerepe.
- Hogyan hatnak ezek egymásra? Melyik az ok és melyik az okozat? Vagy enyhébb megfogalmazásban: melyiknek van elsődleges és melyiknek csupán másodlagos szerepe a kölcsönhatások szövevényén belül?

Két korábbi munkámban, az „Anti-Equilibrium” és az „Erőltetett vagy harmonikus növekedésben” inkább az a) és b) jelenségcsoportot tekintettem elsődlegesnek. Sokan ellenezték ezt a nézetet, s hangsúlyozták: a c) jelenségcsoportnak van elsődleges szerepe.

Jelen könyvből kitűnik: ma én is erre az álláspontomra hajlok. A krónikus hiány fő magyarázata az intézményi adottságokban és az általuk kialakított magatartási szabályosságokban keresendő. A gazdasági vezetés növekedési politikája ehhez képest másodlagos magyarázó tényező; szerepe abban áll, hogy felerősítheti vagy letompíthatja az elsődleges tényezők hatását.”

„A zárómegjegyzésekből”:

„A könyv mindvégig a következő szemléletet tükrözte: meghatározott társadalmi viszonyok, intézményi adottságok meghatározott magatartási formákat, gazdasági szabályosságokat, normákat születtek. Ezeket nem lehet állami elhatározással hatályon kívül

helyezni. Nem kormánydöntés vagy állami terv írta elő, hogy legyen beruházási feszültség, krónikus munkaerőhiány, árfelejtés tendencia és így tovább — és semmilyen kormánydöntés vagy állami terv nem tudja ezeket megszüntetni, amíg azok a körülmények fennállnak, amelyek állandóan újratermelik a jelenségeket.

Arra sincsen lehetőség, hogy miközben örömmel fogadjuk a szabályosságok előnyösnek minősített hatásait” (pl. a teljes foglalkoztatottságot) — „tökéletesen megszabaduljunk hátrányosnak tartott következményeitől... A szocialista rendszer résztvevői minden szinten az expanzív belső kényszere motiválják. Senkit sem kell beruházásra biztatni. Ez a gyors növekedés egyik fő magyarázata. Nem lehet ennek örülni —, s ugyanakkor abban reménykedni, hogy a beruházási feszültség maradtalanul kiküszöbölhető. A szakadatlan expanzív törekvés nyomán szivódik fel a potenciális munkaerő-tartalék, s ez vezet el a krónikus munkaerőhiányhoz. Nem lehet örülni annak, hogy megszűnt a munkanélküliség — közben pedig abban reménykedni, hogy előbb-utóbb mégiscsak „helyreáll a munkaerőpiac egyensúlya” és megszűnnek a munkaerőhiány hátrányos hatásai. Ugyanazon folyamatnak egyszerre vannak szívesen látott és kényelmetlen, sőt éppenséggel káros következményei. Lehetetlen „kimazsolázni” az előbbieket, s megszabadulni az utóbbiaktól.”

Ez azonban nem azt jelenti, hogy bele kell törődni a „megváltoztathatatlanba”. Megváltoztatható pl. az állam és a vállalatok szülő-gyermek viszonya (ld. „A paternalizmus fokozatai”), a vállalatok „nagykorúsításával”. Megváltoztatható a költségvetési korlát keménysége. (A kemény és puha költségvetési korlát fogalmát és szerepét a szerzőnek a Közgazdasági Szemle 1978/9. számában megjelent tanulmánya kapcsán már a KÖZGAZDÁSZ hasábjain is érintettük, de talán nem szükségtelen ismétlés új-

ból szólni róla.) A tökéletesen kemény költségvetési korlátot: tisztán árelfogadó, kemény adózási rendszerben működő, ingyenes állami adomány, hitelfelvétel és külső pénzbefektetés nélkül működő vállalatot csak az elméleti modellekben találhatjuk meg, de a majdnem-kemény költségvetési korlátot: szűk keretek között ármeghatározó, állami újraelosztás nélkül, kemény hitel- és pénzbefektetési feltételek mellett működő szocialista vállalat feltételezése is illúzió. De a puha költségvetési korlát: ármeghatározó, puha adózási és hitelrendszerben, ingyenes állami juttatások mellett működő vállalatok költségvetési korlátjának keményítésére lehet törekedni, és így a növekedés, sőt a túlélés garanciájának megszüntetésével hatékony piaci alkalmazkodásra kényszeríteni a vállalatot.

Kornai azonban nem ad receptet a változtatások mikéntjére. A szerző saját szavaival élve: „...nem tett konkrét javaslatokat a hiányjelenségek megszüntetésére... kizárólag leíró-magyarázó elmélet kiépítésével kívántam hozzájárulni... Meggyőződésem, hogy a helyzet körültekintő és felelősségteljes elemzése, az okozati összefüggések mélyebb megvilágítására irányuló törekvés is elősegítheti a problémák gyakorlati megoldását.”

Befejezésül egy megjegyzés: minden könyvnek megvan a maga sorsa; „A hiány” ezt úgy látszik a címében hordozta — hiánycikké vált. Háromezer és ezer példány cselelőnek bizonyult. Utánnymás évek kérdése és borsos árát figyelembe véve a diákok gondját ez nem oldja meg. Javaslatom: a Köves-Párciczky-féle Általános Statisztika mintájára adják ki jegyzet, vagy papírkötésű tankönyv formájában, hiszen „A hiány” szükségszerűen be kell, hogy vonuljon a „minden közgazdász által elsajátítandó tudás” tárházába. Ez a legkényebben diákkorban megvégezhető korban, amikor úgy tudja olvasni Kornai könyvét, mint egy jó regényt.

Agg Zoltán

Fotó: Balázs Gusztáv

Wajda: Érzéstelenítés nélkül

A foghúzás felelőtlensége

Nehéz helyzetben van a fogorvos: tudja, mennyire fáj a betegnek a húzás, mégis ki kell rántania az elhanyagolt fogakat. Persze, azért nem mindegy...

Mi történik, ha a biztos támasznak hitt statisztéria egyszer csak önállóítja magát, avagy nincs-e joga egy asszonynak ahhoz, hogy kilépjön lefutott, önhitt férje árnyékából? Elég tűrhető kasszafilm lehetne kerekíteni ebből az alapötletből a felszarvazott férj, a leleményes asszony, a felejthetetlen flört... stb. motívumaival. Andrzej Wajda: Érzéstelenítés nélkül című filmjében azonban nem e séma szerint kerekedik a cselekmény, hanem egyre több szövődmény tárul fel közben, ami a mai lengyel társadalom diagnózisába kíváncsok.

Az elhagyott férj újságíró, neves közéleti személyiség, aki már bátran hivatkozhat némi szakmai tekintélyre, sőt egyetemen is ad órákat. „Az szeretnék lenni, aki vagyok, tökéletesen elégedett vagyok saját helyzetem-

mel” — mondja egy televíziós beszélgetés során. Mértéktartóan bíráló politikai alapállásért sokan tisztelik, de egyes izgága fiatalok azzal vádolják, hogy ellenzékiége nem több az eszpresszó sarkában elmondott privát véleményél; nagyon is jól tudja ő, mit várnak el egy „hivatalos” ellenzékitől, s más fórumokon ahhoz tartja magát rutinos nyilatkozataiban. A szerető fiatal, következetes igazságkereső és -kimondó, kissé naiv, de töretlen hitű — álmodozó, ahogy néhányan mondják az ilyenre. Az asszony oda vonzódik, ahol éri, nemcsak árnyékszerep vár rá, de szükség van igazi asszonyi bátorítására is, ahol leplezlen szerelmet találhat. Generációs összeközös egyetlen háromszögbe sűrítve.

A dolgok mehetnek a maguk megszokott útján, elmondhatjuk a jól bevált rutinos érveinket a vitában, demagógnak nevezhetjük minden indoklás nélkül az új seprőket, akik valahogy mindig jobban akarnak sepréni azoknál, akik már régi fiúk a szakmában, hi-

vatkozhatunk a tekintélyre — mely melleleg éppen egy kéz kezét mos akcióban ügyködik —, szóval mindez mehet a maga kerékvágásában, amíg megvan hozzá a biztos háttérünk. Csak a feleség átpártolása és kitartása döb-bentheti rá Jureket — a férjet — arra, hogy valami nincs rendjén. („Nem is gondolja, milyen sok köze van egymáshoz a petíciónak és a házasságnak” — mondja Jureknek egy tanítványa a film folyamán.) S aztán a háttérrel további omlása: a kézműsötárs, az ügyeskedő-ravaszkodó bizalmi karrierje is megtörik, s helyére korrekt, józan gondolkodású ember kerül.

Az események itt már egy tágabb értelmezés lehetőségét vetik fel: egy politizáló team néz (vagy nem néz) szembe saját válságával. A bukott bizalmi viszonylag kedélyesen fogja fel a dolgot, a süllyesztőbe kerülést, s készül egy diplomáciai állásba valahová az isten háta mögé. Csendesebb vizekre.

Jureknek azonban megismerhetjük emberi értékeit gyerekein, tanítványain keresztül. Látjuk, milyen kitartóan, jóindulatúan, minden kompromisszumra készen keresi a kapcsolatot a feleségével, aki a válóperes tárgyaláson már csak meggyőződés nélkül hajtogat-

ja: „Nekem el kell válnom a férjemtől”. Véget ért az új kapcsolat varázsa? Megutálta magát a komédiáért, amivel a bíróságnak bizonyítani igyekeztek a férj hűtlenségét? Vagy mi okozta, hogy olyan száználmasan könyörgött a néhai hitves Jurek bocsánatáért? Az bizonyos, hogy az erkölcsi méltóságát végre visszanyerő férj nélküle készült a számvetésre eddigi életével.

Milyen kár, hogy ez volt a végső! Tőle biztosan sokat megtudtunk volna arról, mi marad egy rossz házasságból, ha lebontják róla a díszleteket. A felrobbanó ház azonban Jurekkel együtt papírra vetett elmékedéseit is megégette, nekünk pedig csak a tények maradnak okulásul. De olyan nagy baj, hogy ha az embernek magának kell rendet teremteni a jelenségek között?

A közös kelet-közép-európai sorskérdésekben eddig is otthonosan mozgó Wajda ezúttal is szerencsésen fogja meg az időszertű problémáknak, illetve bizonyos problémák időszertűségének a lényegét: a magánélet megnövekedett jelentőségét, egymásra utaltságát a közélettel, átpetició összefüggését a házasságok megromlásával, s a foghúzó felelőtlenségét a kezeltéért.

Urr Béla

Érzéstelenítés nélkül — fogat mosni azért lehet

A film cselekménye két vonalon fut: az ismert újságíró és közéleti személyiség magán- és szakmai életében kísérjük végig egyéni érzelmi drámáját és társadalmi, szakmai környezetét.

A főhős Michalowski a sikerember és tévés személyiség, a film elején tévéműsor keretében elmondja, hogy szereti a kockázatot, a harcot és (mert) még sosem szenvedett vereséget, elégedett önmagával, fontos neki, hogy felesége és gyerekei vannak, akik várnak rá. Felesége ezalatt szeretője lakásán, kollégái, főnökei pedig különböző helyszíneken nézik az adást. Az asszonyt az önelégültség idegesíti, a „szakmát” pedig egy ellenzéki kiskedő „kitörés”. A néző nem tudja, a főhős karrierjét tehetségének, intelligenciájának, erős jellemének, vagy csak a szerencsés körülményeknek köszönheti. Sőt azt sem tudjuk, hogy amikor „kitört” ezt az esetleges következmények teljes tudatában teszi, vagy csak véletlenszerűen. (Hősrünk reakciója a következményekre ezt az utóbbi állítást támasztja alá.)

A szakmai nyilvánosság elé tárt házassági válsága ürügyül szolgál a szakmának is, hogy a „kitörést” megbosszulandó, végleg leírja Michalowskit. Ettől kezdődően az egyéni és a munkahelyi felőrlődésnek lehetünk tanúi. A két területet Rozciszewski köti össze, aki egyrészt a feleség szeretője, másrészt kolléga. Az ő alakja körül figyelhetők meg a film néhány komoly hibája. Először is Wajda itt a sematizmus korából származó filmbeli fogást alkalmazott, mégpedig ha a feleség

ingadozik, hogy elhagyja-e társát, úgy konkurensének morálisan alacsonyabbnak kell lennie nála (az is), hogy megmutatkozzon kinek az oldalán van az igazság. Másrészt Rozciszewski riasztó tompa figuraként kerül bemutatásra, olyan, mint egy mérgekigyő, de a film hallgat arról, hogyan lehet egy emberben ennyi méreg, hiszen nem minden közepesen tehetséges fiatal válik rögtön ilyen kobrává (reméljük Wajda kollégái között sem).

Az ember általában érzelmei, és családi dolgok légkörében létezik, s ezzel párhuzamosan dolgozik. Az életben az emberi élet ezen szférái valóban közel egyenlő erővel fejeződnek ki és hasonló vérmérséklettel bírnak. Azonban, mint említettem, itt a magánélet válsága pusztán ürügy. Semmiféle kölcsönhatás nincs. Ha nincs az a „kitörés”, elváltan is sikerember maradhat Michalowski, és ha nincs válás, akkor más aprópó kapcsán teszük a süllyesztőbe.

Az sem újdonság, hogy a szerencsétlen szerelmet, a nagy életszaladást, a szeretett nő elvesztését, a mindennapi munka számlájára írjuk. Már Balzacnál is a „hősök” szerencsétlenül szeretnek, de emellett tözsdéznek, karriert akarnak csinálni stb.

A film jobb pillanatai közé tartoznak a bürokratikus apparátus személytelen szemtelenségét bemutató jelenetek. Az értékek konfrontációja értelmet veszti ott, ahol egy évre hitelesített szakemberek diktálnak. Az egyéniség pedig inflálódik.

A film itt a kiemelkedő személy elpusztulásáról beszél, a mérsékelt tehetségűek által,

olyanok által, akik nem képesek a tehetséggel szembeállítani saját sikereiket és eredményeiket. De egyúttal nagyon fel vannak háborodva az előbbieik sikerein.

Azonban ezek a jelenetek nem válnak epizódokká, nem illeszkednek szervezen a film egészébe, inkább csak dalbetétek maradnak, melyek színesíteni vannak hivatva a meglehetősen unalmas és banális tőtenetet. Van egy tendencia a mai művészetekben, mégpedig „eladhatóság tenni” a gyengébb, vagy éppen magas műveket is. A filmekben sokáig a szex töltött be efféle funkciót. Valami hasonló szerepe van a trágár viccelődésnek az egyébként dagályos kocsmaszintű vulgárfilozófiával teli Csurka-darabok jórésében is. (Versenykép, Házmastersírató.) S valami ilyenfajta olcsó sikert ígér a (félreértés ne essék) jogos, de már unalmas) kritizálása a bürokratizmusnak, a frazeológikus hazugságoknak, a beszariságnak és csinovnyikságnak.

A Márványember igazga riporternője, Krysztyna Janda, ebben a filmben is feltűnik, egy erősen diszponált, bár kissé modoros szerepben. Az a félő érzés keríti hatalmába a nézőt, hogy Wajda benne véli megtalálni azt a színészt, akit Bergman Liv Ullmannban talált meg, aki képes átélni Wajda, illetve Bergman világát. Ezzel kapcsolatban két probléma jelentkezik. Az egyik, hogy Janda megközelítően sincs olyan formátumú színésznő, mint Ullmann, amíg csak sodródik az eseményekkel, addig nem is lenne semmi baj, de már a leghalványabb érzelmek hiteles ábrázolására is képtelen. A Márványember leghiteltebb pillanatai is hozzá fűződnek. A másik probléma, hogy Wajda világa (már) sokkal kevésbé intellektuális, mint Bergmané, sokkal kevésbé személyes és jóval inkább aktuális. Emiatt nemigen építhet egyetlen típusra.

Wajda eddigi műveit áttekintve voltak drámai, patetikus művek: Csatorna, Hamu és gyémánt; voltak történelmi, irodalmi művek: Mennyegző, Ígéret földje; voltak

pszichológiai filmek; Minden eladó, Nyírfaliget. De egyben ezek a filmek megegyeztek. Ez pedig a művészi igényesség, amelyet már a Márványemberben is hiányoltunk, és főleg ebben a filmben keresünk hiába. Már pedig ez a dramaturgiától kezdve a vágásig a film minden részét érinti. A fényképezés teljesen igénytelen lett, az amerikai krimifilmek funkcionálisan egyszerű fényképezését idézi.

Az Érzéstelenítés nélkül egy pszichológiai film, melynek építőanyagát mégis történelmi tapasztalatok adják. A filmben a jelentős események összefolynak az élet mindennapi zuhatagával. S ahol az élet zuhataga csak csordogál (mert azért az élet többnyire nem zuhatag), ott válik a film unalmassá.

A hős ezáltal problémáival kapcsolatban és abban a meggyőződésben, hogy ennek az embernek a sorsa egyre inkább drámaivá válik, a film narrátora mindig elveszti közvetlen kapcsolatát történetének főszereplőjével. Úgy kezdett, mint egy precíz, látszólag érzéketlen sebész, aki betartva a címben ígértet, érzéstelenítés nélkül operál. De úgy végzi, mint a gondos ápoló, akit megráznak páciensének sorozatos vereségei és kész elhinni, hogy az egészek valamiféle Rozciszewski-vírus az oka.

A válóság sokszínű, de felületesen nézve unalmas. A sokszínűség mindenáron való ábrázolása gátat emel az emberi viszonyok és érzelmek konkretizálására, mélyebb feltárására. A válóság „egy az egyben” való ábrázolása még nem művészet. Minden művészetű ágnak megvannak a saját törvényei. Ha egy bármilyen szép, atletikus férfi feláll egy hegyromra, és lefényképezik, az visszatazító, de egy szobor, melyben a művész alkalmazkodott anyagának sajátosságaihoz, akkor is lehet hiteles, ha éppen olyan mozdulatban ábrázolja az alakot, amilyen mozdulat esetleg a válóságban nincs is. S ettől lesz a művészet alkotás és nemcsak ábrázolás.

Lux Walter

Beszélgetés dzsesszest után

A Közgáz Klub utolsó szerdai dzsesszprogramja a Kőszegi együttes műsorával zárult. Zenéjük — mint már annyiszor — most is nagy sikert aratott a törzsközönség körében. A hallgatóság egy kellemes estélményével szédelt hazafelé. Rakodnak a zenészek, de Kőszegi Imrét feltartóztatom egy rövid beszélgetésre.

— Mikor lettél ismert dzsesszenész?

— 1964-ben, amikor Pege Aladárral játszottam együtt. Ezt követően több évig külföldön, különböző együttesekkel léptem fel. Saját zenekarom 1975 óta van. Most legutóbb egy hónapig voltam Nyugat-Európában. Itt egy nagylemez készült.

— Itthon is kapható lesz?

— Nem, mindössze öt példányt hoztam haza, ezek olyan tiszteletlemezek.

— Minden muzsika, gondolom a dzsessz is mond valamit a hallgatóságnak. A te zenéd mit fejez ki?

— Nem tudnám konkrétan megfogalmazni, mit jelent nekem a zene, azt meg mégkevésbé, hogy mit akarok mondani vele. Különbösen sem hiszek azokban a nyilatkozatokban, amelyekben szép kereken megmagyarázzák a zenészek, hogy ők a kor problémáit, az egyén vívódásait stb. olvasztják zenéjükbe.

— Mégis, valamire csak gondolsz a dobok mögött...

— Én nem nagyozok, nincsenek elvont gondolataim, az összhatásra, a harmóniára figyelek. Maximum egy-két impresszió van bennem. De éppen ezzel kapcsolatban volt egyszer

egy meglepő élményem. Szakcsi Lakatossal játszottunk együtt. Akkor nemrég halt meg az édesapja, és ő ennek kapcsán írt egy darabot. Nemcsak a halál érzete volt benne, hanem Béla gyerekkora, kamaszkora, szóval azok az évek, amelyeket együtt töltött az apjával. Három alkalommal léptünk közönség elé ezzel a számmal, s minden alkalommal akadtak olyanok, akik ráéreztek. Előadás után meg is kérdeztek, hogy valóban erről szólt-e a darab? Egészen meglepődünk. Valószínűleg sikerült visszaadni azt az érzést a zenében, amely a halál kapcsán születik meg az emberben.

— Miért játszol végül is?

— Szeretem amit csinálók — mondja és feláll, hogy folytassa a pakolást. Rengeteg dolga van, mert a technikusok nem jöttek el, ezért neki kell mindent összerakni és elszállítani.

— Hallottam, hogy nem fejezted be a konzervatóriumi tanulmányaidat.

— A második évet végeztem volna, a dzsessztanszakon, de egy NSZK-turné Kőszegivel éppen a vizsgaidőszakra esett, így félbe hagytam a „konzit”.

— Hallottunk már több más együttesrel is játszott.

— Igen, többféle felállásban szerepeltem már. Egy alkalommal a Toto Blamke-val voltam itt. Velük léptem fel az NSZK-ban is.

— Mi a véleményed a kör-

nyező országok dzsesszenéjéről?

— Ha az európai dzsesszt nézzük, az NSZK-t tekinthetjük bölcsőjének. A lengyelek is népszerűek, de az ő zenéjük egészen sajátos.

— Milyen a magyar színvonal?

— Egészen jó.

— Hogyan fogadtok új zenészt a társaságba?

— Nehéz bejutni a körbe. Magyarországon körülbelül húsz olyan ember van, aki tud játszani. Ők alakítgatnak egy-két között ilyen-olyan együtteseket.

— Miért nem könnyítitek az újak helyzetét? Nem lenne érdekes egy más színfolt, ötlet a már ismertek között?

— Ha valakiben van fantázia, annak adunk beugrási lehetőséget. De kell, hogy küzdjön a magasabb szintért, ezáltal a mi vívónk se csúszik le.

— Hogyan kezd egy újonnan összeállt együttes, mennyit próbáltok eleinte?

— Ez az összeállítás sem régi Kőszegi körül. Egy hónapig csak próbáltunk és csak ezután léptünk fel.

— Hol születik a zene? A színpadon?

— Nem. Otthon egyénileg rengeteget gyakorolunk. Kidolgozzuk az új ötleteket és az előadásra bevisszük a témát. Ehhez az kell, hogy mindenki nagyon ismerje a másikat. Rögtön tudjon alkalmazkodni és bekapcsolódni az új variációba.

— Van-e valami jellegzetesége ennek az együttesnek?

— Igen. Van egy sajátos tendenciánk. Nálunk a hangszerek

egyenrangúak. Bármelyik lehet kezdeményező ritmusban, motívumváltásban. Lehet szóló, amely játék közben át-átvehető egyik hangszerről a másikra. Ez is nagy figyelmet és tudást követel.

— Érdekel a hallgatóság véleménye a zenéről?

— Az én kapcsolatam a közönséggel egyoldalú. Magamnak zenélek, s ha a szám tetszik a hallgatóságnak, az nekem csak pluszt jelent. A fő az, hogy én legyek elégedett. Azt játszom, amit egy belső kényszer diktál és az a harmónia jó, ami az én fülemnek megfelel. Persze szoktam nézni az embereket a nézőtérén. Némelyiket ismerem is. Egyeseken látom az átszellemülést, mások kifejezéstelen arccal hallgatják a műsort.

— Neked mit jelent a zene?

— Számomra min-ent, azt szoktuk mondani az életünket játszunk.

★

Az együttes másik szaxofonosa Dresch Mihály. A műsor után levertnek látszik. Néhány perccel ezelőtt még bravúrosan játszott, most görnyedten ül egy fotelban.

— Fáradt vagyok, ez volt az első fellépésem ezzel az együttesel.

— Milyen érzések dúlnak most benned, elégedett vagy az esti játékkal?

— Nem. Tudtam volna egyes helyeken többet is kihozni magamból, de voltak „szövegproblémáim”. Erősen kellett koncentrálni a kottára és arra, hogy ne rontsam le játékommal az együttest.

Be kell, hogy fejezzük a beszélgetést. Lepakcsolják a villanyt a klubban. Az egyetem kapuján kilépnek a zenészek, s a lengőajtó búcsút int.

Farkasinszky Edit

Nemcsak a búszéveseké a gitár

Fotó: Simonyi Tamás

A márkamenedzser a könnyűzenéről

Dr. Erdős Péter, a Magyar Hanglemezgyártó Vállalat Pepita-márka menedzserét munkahelyén kerestem fel, hogy néhány, a könnyűzenét kedvelő fiatalokat igen érdeklő témáról beszéljünk.

— Ön az utóbbi években egy teljesen úttörő, eddig még senki által nem próbált, igen merész terv megvalósítását kezdte el: a magyar könnyűzenei énekeseket és együtteseket „bemenedzselni” a világpiacra. Kérem, mondja el, hogyan kezdődött, és hogyan zajlik ez a folyamat.

— A szükség néha nagyon jó tanító. 1978-ban rá kellett jönnünk, hogy több valutát kell szereznünk, mint amennyi van. Így merült fel a gondolat, hogy a magyar popzenét exportáljuk. Mindenki derűs kacajra fakadt, mikor ezt felvettem. Csupán ketten hittünk a dolog sikerében: Mészáros József, a Kultúra Külkereskedelmi Vállalat osztályvezetője és én. Igazgatóm, aki nagyon bölcs ember és teljes összhangban tevékenykedünk, nem hitt a dologban. De nagyon jó tulajdonsága, hogy nem mindig tartja perodöntőnek a saját véleményét, így azt mondta, próbáljam meg. Nem ok nélkül volt ez a hiteltenség. Nagyon sok tényező indokolta. Egyik a nyelvi probléma. A magyar popzenészek többsége nem tud olyan jól angolul, hogy megfelelő színvonalon énekeljen azon a nyelven, hiszen az nehezebb, mint a prózai beszéd. A másik ok a stúdiótechnika. Nincsenek, vagy legalábbis nem voltak akkor világszínvonalú stúdióink, másrészt nincs olyan sok stúdiódíonk sem, hogy oda beköltözzön hónapokra egy zenekar, azért, hogy exportra megfelelő színvonalú lemezt készítsen. Aztán elterjedt Magyarországon az a nézet, hogy a magyar popzene élgárdája össze-vissza lopkod motívumokat. Az igaz, hogy a szerzeményekben érvényesülnek bizonyos hatások, de ez az egész világ popzenéjére igaz. Amikor egy rádióriporter nálunk kimutatja, hogy egy magyar szám hasonlít egy nyugatira, akkor lehet, hogy igaza van. Csak abban nincs igaza, hogy nem teszi hozzá: nincs például egyetlen egy Boney M. szám sem, amin ne lennének lemérhető ugyanilyen hatások. Véletlenül a Boney M. egyik száma egy magyar szerzeményre hasonlít: nevezetesen a „Babylon”-ban tisztán megtalálható a húszas évek egyik kuplójának: a Teve van egy pupának a dalmája, csak gyorsabb ütemben.

Azt tudni kell, hogy a popzenében — és én ezen a populáris zenét értem, nem stílusmeghatározót — az eredetiség nem olyan magas érték, mint az elit művészetben, ahogy nevezik is: az autonóm művészetben. Ez utóbbiban az eredetiség az értékskála egyik legfelső pontján foglal helyet. A popzenében a korszerű hangszerezés, a korszerű továbbítási technika számítanak magas értékeknek, és mindeketől az azonnali siker.

Tehát a felsorolt tényezők okozta hiteltlenkedés közepette, hallatlan nagy anyagi erőfeszítések árán egy ötvenhatgálát kivittünk az 1979-es MIDEM-re, ahol — és ehhez hozzájárult a Kultúra Külkereskedelmi Vállalat nagyon nagy fokú támogatása, és Bors Jenőnek, az MHV igazgatójának igen aktív közreműködése — valóban óriási sikert arattunk. Annak ellenére, hogy ezt a magyar sajtó megírta és a tévé sugározta, nem lehet az ithoniaknak fogalma arról a meglepetésről, ami minket és a nézőket is ért; már attól a pusztá tényről, hogy a színház zsúfolásig tele volt, olyannyira, hogy a falak mellett is álltak, akkor amikor a mi gálaestünk előtt egy nagyon jó amerikai együttesnek a gálaestjén csak félház volt és annak is egy része elment a szünetben. Persze ezeken az esteken szakemberek vesznek részt, akik nem olyan irgalmatlanul kíváncsiak és nem szórakozni mennek oda, hanem üzletet kötnek. A mi gála-

estünkön a legnagyobb sikere, vitathatatlanul Hacki Tamásnak, a Sebőnek és a Fonográfának volt.

Nos, ezen a platformon volt lehetőségünk arra, hogy elkezdjünk angol nyelvű felvételeket készíteni. Közben beérkezett az MCI keverőasztal, ami megoldotta — ha nem is teljesen, de nagyrészt — a stúdióproblémát. A helyes angol kiejtés hiányosságának kiküszöbölésére szerződöttünk a stúdióba angol tanárral, aki az egész felvétel alatt jelen van, és még a tájékoztatás is megtanítja az énekeseket. Nem is igen érkeznek a kiejtésre panaszok. Az első angol nyelvű Neoton-lemezen, a Neoton discón a kiejtést egy angol professzor nekem úgy jellemezte, hogy olyan, mintha Viktoria-korabeli iskolás lány énekelne. Precíz, tiszta, elfogadható, csak semmi köze a popzenéhez és a XX. századhoz. De ha az új albumukat, a Marathont hallgatjuk — ami egyébként még nem jelent meg itthon —, az már a világszínvonalon teljességgel elfogadható, amibe persze rengeteg munkát és erőfeszítést fektettünk.

— Mely együttesek és énekesek lemeze iránt a legnagyobb az igény a tőkés piacon?

— Az egyik legnagyobb sikert a Neoton-familia érte el Japánban. Márciustól augusztusig az ottani slágerlista első egyharmadában szerepelt. Az EMI Toshiba óriáscéggel van egy kooperációs szerződésünk, ők ugyanis nagy fantáziát látnak a Neotonban. Az együttes sikere lemérhető abból a rengeteg újságicikkből, ami megjelent rólok különböző japán poplapokban. Gondoltuk, hogy ha a Neotonnak ilyen sikere van ott, megpróbáljuk elküldeni más együttesek lemezeit is, de őket más nem érdekli. Nem azért, mint-ha a többi együttes rosszabb zenét játszana, erről szó sincs. De például nem nagyon lehet Japánban eladni olyan zenekart, amelyben nincsenek lányok. Nem véletlen, hogy a sok sajtóhirdetésben mindig a Neoton-lányok fotója jelent meg. En azt hiszem, hogy ott egy fehér nő olyan hatást vált ki, mint itt egy néger nő, hogy már önmagában is jelent valami izgalmat. Tény az, hogy mikor azt akartuk, hogy egy számot a neotonbeli Jakab Gyuri énekeljen, aki ragvogó énekes, akkor azt mondták a japánok: köszönök nem kérjük, inkább a szőke lány énekeljen. Az LGT-től most az NSZK partner van elragadtatva, óriási fantáziát lát benne. Egy hét alatt tízezer darabot adtak el az LGT angol nyelvű nagylemezéből. De megjelent ott egy Fonográf nagylemez is, csak a Fonográfval az a probléma, hogy a country, mint műfaj Európában nagyon kis réteget érdekel, úgy-hogy hiába van elragadtatva mindenki a Fonográf voltától, csak kis kereskedelmi lehetőséget rejt magában. De meg kell jegyezni, hogy egyszer az egyik legnagyobb nyugatnémet country-specialista üzletben azt mondta, hogy a legjobb countryzene, amit ő eddig hallott, az a Fonográf zenéje. Spanyolországban megjelent Neoton, Piramis (angol), LGT (magyar) nagylemezek és több kislemez a nagylemezforgalom előmozdításául. Komoly tárgyalás folyik az angol EMI céggel az LGT és a V-Moto' Rock lemezek témájában. Érdekes külön területet jelent Szűcs Judith. Az NSZK EMI-Elektrola céggel kötöttünk egy koprodukción szerződést. Ők három évet szántak arra, hogy Szűcs Judithból sztárt csináljanak. Vagy sikerül, vagy nem. A számok egy részét ők veszik fel az Elektrola stúdióban, a legutóbbi kislemez b oldalát viszont például mi adtuk. Are-mélt hasznot pedig felezzük.

Ifjúsági sajtóban szokták írni az odvasók, hogy miért nem az ő kedvencét „exportáljuk”. Az IM-ben gyakran jelennek meg feldúlt frások: mert a hanglemezgyártó a Neontot küldi! Úgy látszik, azt hiszik a

fiatalok, hogy én ebből az egy méter hetvenes szobából manipulálni tudom például a Toshiba-t, azt a Toshiba céget, amelynek valószínűleg megengedett könyvelési hibája is nagyobb, mint a mi egész vagyunk. Az egy gyermekded hit, hogy nekünk kell átnevelni a világszínvonalra. El lehet azt képzelni, hogy egy külföldi világcég azt vesz, amit mi akarunk? Azt vesz meg, amit ő akar, de el kell fogadni, amit ő kér, még akkor is, ha nem is értünk esetleg egyet vele.

— Milyenek a kilátások a jövőre vonatkozóan?

— Egyelőre ott tartunk, hogy már jelen vagyunk a világszínvonalon. Ezt megvalósítottuk az idei MIDEM-en. Valószínűleg kivisszük az LGT-t is, de viszont új angol nyelvű lemezeket is, és aztán elkezdünk addig dolgozni, amíg egy valami igazán be nem jön. Ha aztán egyszer egy dolog sikerül, akkor majd új világ kezdődik, mert az annyi pénz fog jelenteni, amivel sok mindent lehet kezdeni. (Az ABBA külföldi forgalma egy bizonyos évben nagyobb volt, mint a Volvóé. Több, mint 60 millió darab nagylemezt adtak el. Ha nekem történetesen erre egy újság azt írja, hogy nekünk nem lesz ABBA-nk, én valószínűleg egyetértek vele, de ha tegyük fel, 20 millió nagylemezt adunk el, nem 60 milliót; de ha nem fogunk eladni csak 10 milliót, akkor is azt hiszem, oda leszünk a győnyörűségtől.)

— Ki dönti el, hogy Magyarországon kívül készül lemezfelvétel?

— Az én javaslatomra (mint Pepita-márka menedzser), egy kiadó munkabizottság vitája alapján az igazgató határoz. Tehát három lépcsőfokos a döntés. De ezek nem nagyon vitatott dolgok. Mi mindent kiadunk, amit Magyarországon sokan nem akarnak hallgatni. Annyian, amennyi elegendő a gazdaságos kiadásra. Kivéve, ha ez társadalmi, politikai vagy erkölcsi normáinkba ütközik. — Ez a kivétel nagyon ritka.

— Mi a helyzet a Beatrice együttesrel?

— Most jelenik meg lemezfelvételük körülbelül egy hónap múlva, a kisstadionbeli koncertműsoruk. De nem érdemes ezzel elkenni a problémát, amelynek lényege az, hogy van egy olyan politikai-társadalmi normarendszer, amelybe a Beatrice beletököl. Anélkül, hogy mi az együttesre haragudnánk, dolgozunk azon, hogy megjelenhessenek. Hozzá kell tennem, hogy ezeket a normákat nem a minisztérium vagy a főkapitányság parancsolja ránk. Ezek a mi normáink. És amíg mi itt vagyunk, addig ezeket érvényesítjük a munkánkban. Ha egyszer valahonnan olyan utasítás érkezik, hogy adjuk fel a normáinkat, akkor inkább az állásunkat fogjuk feladni.

— En a Beatricét, igaz csak egyszer hallottam, a Kisstadionban, de nem találtam — a dalszövegek elég alacsony színvonalán kívül — különösebb kivételt valót bennük.

— A Kisstadionkoncert megjelent lemezen, amit ott játszottak, azt mi is kiadjuk. Nem ebből származik a vitánk, hanem abból, amit közben saját koncertjeiken előadnak, ahol nincs olyan ellenőrzés, mint a Kisstadionban volt. En a saját fülemmel hallottam őket olyan kritikán aluli stílusban „felléni” nemrég az egyik művelődési házban, amely szellemet mi nem kívánjuk hanglemezen terjeszteni. Azt, hogy mit csinálnak a koncerteken, hogy miért koncertezhetnek, az nem a mi dolgunk, nem is kérdezzük ezt senkitől, nem jelentjük fel őket. De mi ezt nem adjuk ki lemezen — és ez már a mi dolgunk. Hogy valójában miből is tevődik össze az említett normarendszer, azt most nehéz lenne itt röviden elmondani, leírni, de ha meghív az egyetem, vita keretében nagyon szívesen elmondom, nincs benne semmi titok.

— Az én javaslatomra (mint Pepita-márka menedzser), egy kiadó munkabizottság vitája alapján az igazgató határoz. Tehát három lépcsőfokos a döntés. De ezek nem nagyon vitatott dolgok. Mi mindent kiadunk, amit Magyarországon sokan nem akarnak hallgatni. Annyian, amennyi elegendő a gazdaságos kiadásra. Kivéve, ha ez társadalmi, politikai vagy erkölcsi normáinkba ütközik. — Ez a kivétel nagyon ritka.

— Mi a helyzet a Beatrice együttesrel?

— Most jelenik meg lemezfelvételük körülbelül egy hónap múlva, a kisstadionbeli koncertműsoruk. De nem érdemes ezzel elkenni a problémát, amelynek lényege az, hogy van egy olyan politikai-társadalmi normarendszer, amelybe a Beatrice beletököl. Anélkül, hogy mi az együttesre haragudnánk, dolgozunk azon, hogy megjelenhessenek. Hozzá kell tennem, hogy ezeket a normákat nem a minisztérium vagy a főkapitányság parancsolja ránk. Ezek a mi normáink. És amíg mi itt vagyunk, addig ezeket érvényesítjük a munkánkban. Ha egyszer valahonnan olyan utasítás érkezik, hogy adjuk fel a normáinkat, akkor inkább az állásunkat fogjuk feladni.

— En a Beatricét, igaz csak egyszer hallottam, a Kisstadionban, de nem találtam — a dalszövegek elég alacsony színvonalán kívül — különösebb kivételt valót bennük.

— A Kisstadionkoncert megjelent lemezen, amit ott játszottak, azt mi is kiadjuk. Nem ebből származik a vitánk, hanem abból, amit közben saját koncertjeiken előadnak, ahol nincs olyan ellenőrzés, mint a Kisstadionban volt. En a saját fülemmel hallottam őket olyan kritikán aluli stílusban „felléni” nemrég az egyik művelődési házban, amely szellemet mi nem kívánjuk hanglemezen terjeszteni. Azt, hogy mit csinálnak a koncerteken, hogy miért koncertezhetnek, az nem a mi dolgunk, nem is kérdezzük ezt senkitől, nem jelentjük fel őket. De mi ezt nem adjuk ki lemezen — és ez már a mi dolgunk. Hogy valójában miből is tevődik össze az említett normarendszer, azt most nehéz lenne itt röviden elmondani, leírni, de ha meghív az egyetem, vita keretében nagyon szívesen elmondom, nincs benne semmi titok.

— Az én javaslatomra (mint Pepita-márka menedzser), egy kiadó munkabizottság vitája alapján az igazgató határoz. Tehát három lépcsőfokos a döntés. De ezek nem nagyon vitatott dolgok. Mi mindent kiadunk, amit Magyarországon sokan nem akarnak hallgatni. Annyian, amennyi elegendő a gazdaságos kiadásra. Kivéve, ha ez társadalmi, politikai vagy erkölcsi normáinkba ütközik. — Ez a kivétel nagyon ritka.

— Mi a helyzet a Beatrice együttesrel?

Fonográf nélkül is megél a Folk'

A Folkfesztivál élményeire mára már emlékké tisztultak, elmúltak az izgalmak, megmaradtak az értékek. Ma már senkit sem érdekel, hogy kirakodóvásár az a különleges gazdasági környezet, ahol az árak ára határozza meg azok értékét és nem fordítva. A kirakodóvásárt úgy is lehet élvezni, ha csak nézőként vegyülünk a tömegben, kellemes háttérzenét hallva, kezünkben az első, második, harmadik pókhálóval, vagy ahogy erre mondják, vattacukorral.

Mi tehát a lényeg? A mai tinédzser rock alternatívája a folk! Paradoxon, hogy azért rossz a fesztivál, mert állandóan rohagálni kell, viszont azért jó, mert óriási színes kavalkád ez, melyet ritkán látni. Ezeket a zenéket pedig főleg csak ITT lehet hallani. A Hanglemezgyártó Vállalat nem istápolja ezeket a zenei ágakat. Nem csoda, hogy sokak zenei láthatára, csak az éppen divatos rock-, illetve discozenekarokig terjed. Talán túl nagy erő rejlik a folkban?

A pol-folk-beatnek nem volt itt valamennyi jeles képviselője, sőt voltak kimondottan halovány produkciók is. Egy-egy vicces vagy annak gondolt mondás még nem pótolja a produkciót. Úgy hat óra körül azonban szinte az egész rendezvény színvonala emelkedni kezdett. Minden szinten, szinte minden produkció.

A Fesztivál csúcsa a Kormorán koncert volt. A „Ha én rózsá volnék” kezdetű dal lassan népdallá érik. Nem is tudjuk, József Attila vagy Bródy János írta? Szinte forrt, zenélt a rengeteg vezeték. Megtapintottam és éreztem a dalok ritmusát. De tipikus zenekari és kö-

Fonográfra érvényes. Hiszen Szőrényi Levente az utóbbi évek legeredettebb lemezét készítette el a napokban — és a Fonográfnak ha valahol, akkor a Közgáz Folkfesztiválon van közönsége. Nemcsak mi veszünk, de ők is.

Bródy-nak pedig szintén jó lemeze jelent meg októberben. Tehát nem hiába örjögött érte a közönség. Ilyen ovációt talán a párizsi Olympia színpadán sem kapnak a világsztárok!

—Balázs—

Szemfényvesztegetők Vásárfia

Mi történt 7 óra 40-kor? „Ez a virsli a hatvanas években még favorit volt. — Beszállsz? Gyere szállj be! — a rövidhullámot betömték a fókukba. (...) ha jól értem (...) Ahogy elfogyt a levegő, barátainknak szárnya nő. Utó helyzetemből álló testhelyzetbe mentem át, kint jól esett az eső, bent jól esett a sör.” Tü — tü, tü, tü-tü-tü... (...) szájjal trombitál, utána hosszan tartó ütemes taps... „De miért ma metszem föl az ereimet, mikor a tévében jó krimi megy?”

S vajon mi zajlott 3 óra 5-kor? „Fölmelegyek a háztetőre, csak ki jön velem?”

Es 3 óra 30-kor? A dekadenciát, és egyéb magvaságokat felváltja a humor végre. (sajnos csak átmenetileg.)

Es 5 óra 30-kor. (...) „csúcsom” (...) „Lelked fogja lelkével (...) júj...), lehet, hogy az osztály összetett, fiatal titkárnője van a bejáratnál leadni. Aki nagyon jól érzi magát, arcán a bőr cserélhető, ha holnap egy fikarcnyi eszedbe jut a dalomból, akkor az már ami.”

Némi gitárkísérettel ezt hallhatja az átlagosan vajtűfüllű hallgató a Folk-fesztiválon a kettesben. A közönség lelkesen tapsol, sőt visszatapsol határtalan elégedettségében. Sokak az előadó által eszközölt érzelmi megdolgozottság hatására és elragadtatásukban a testi szerelem mezejére térnek át. No, igen, e nagy érzelmektől — mint az közismert — jókat lehet zabálni.

Azt mondja: „János húzd az evezőt!” (...hm...). Egyet-értek az előttem szólóval és kérem a cinkösságot szigorúan betartani.

— Öreg, add kölcsön a konzolidált arckifejezésedet, ha ilyen kipirult képpel meglát egy rendőr, rögtön bevisznek. — A bérbe vett felszabadultságokat kérjük rendesen összehajtogatva a bejáratnál leadni. Aki nagyon jól érzi magát, gondoljon szegényesebb társaira, adjon nekik néhányat lelke üdvös virágából. Kösz — a búvészek nevében.

A visszatapsolt művész fokozza a hangulatot és a műfaj nevében köszöni meg... Több száz ember évi rendes pótcselekvésigénye ezzel kielégített. A rebelliót megcselekedtük, lehet kipipálni. — És semmi kétség, a tomboló fiatalok meg is tessék ezt.

A varázslatnak vége, a művészek veszik batyujukat és továbbállnak. Nem marad más hátra „minthogy — emlékeztetőül, hétköznapi használatra, néhány praktikus mondani-valójó alapszöveget tegyünk a hallottakhoz.

Úgyis mint: „Nekem a tenger a Balaton, Karcsúra úszom az alakom” és: „Valamit megmozdult bennem! Igen úgy éreztem, S mire észrevettem, Hátral kipetyegtetem.”

Komó —

Kovács Andrea

Távirat a Magyar Szolidaritási Bizottságnak

Mi, a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem dolgozói és hallgatói csatlakozunk a Magyar Szolidaritási Bizottság felhívásához, amellyel tiltakozásra szólít fel a faji megkülönböztetés ellen. A dél-afrikai fajüldözök sötét vérengzésének 4. évfordulóján nyugtalansággal tölt el bennünket, hogy a fajgyűlöletet és a terrorizmust támogató erők szaporítják emberellenes tevékenységüket, amely a népek közötti béke és egyetértés ellen irányul. Nem felejthetjük, hogy a faji megkülönböztetés ideológiája és gyakorlata a kolonializmus eszközeként keletkezett, megfertőzte a klasszikus polgári demokráciákat, elvetette a fasizmus magvait és kitermelte a náciizmus népet, a kultúrát irtó gyakorlatát. Az antifasiszta koalíció megsemmisítette a német fasizmus aljas rendszerét, de Berlin romjai nem temethették el örökre az apartheid és az antiszemitizmus gyakorlatát. Az imperializmusnak szükség van a fajméleltre. A neokolonializmus kalózlöbögője leng még a harmadik világ nagy része felett és a fajmélet módosult, rafinált változataival uszítanak ázsiaiakat, ázsiaiakat ellen, afrikaiakat ellen, arabokat arabok ellen, zsidókat a nem zsidók ellen, a feketéket, a rézbőrűeket a fehérek ellen — a tőke uralma érdekében, a béke, a demokrácia, a szocializmus érdekében.

Törvényszerű, hogy a világban a faji megkülönböztetés gyakorlatát támogató „polgári demokráciák”-ban lappangva tovább él a fajgyűlölet szelleme. Ez nyilvánult meg a legutóbbi párizsi terrorakcióban is, ott lappang a vendégmunkások milliói körül, s elevenen él King, Malcolm, Steve Biko, George Jackson meggyilkolásának szervezőiben. Mély felháborodással ítéljük el mindezt a világ népei előtt, szilárd és fokozódó szolidaritásunkról biztosítjuk mindazokat a haladó erőket, amelyek küzdenek az apartheid, a faji megkülönböztetés minden formája ellen. Diadalmaskodjék a nemzetközi imperializmus ellen harcoló dél-afrikai népek harca!

Budapest, 1980. október 10.

Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem oktatói, dolgozói, hallgatói

Beindul a Délutáni Klub

Talán furcsának hat a hír most, amikor néhány földszinti előadó kivételével hamarosan becsukja kapuit egyetemünk ódon Duna-parti épülete. A Közgáz Klub mindent megtesz annak érdekében, hogy pótolja a szibongót, sőt többet is nyújtson annál. Szeretnénk, ha az eddig délutánonként üresen álló klubszoba megtelne levelek, és jó légréteg, kedvelt találkozóhelye lenne a közgazdászoknak. Most néhányat a hamarosan megnyitkozó Délutáni Klub terveiből:

Délután két órától nyit majd a büfé, ahol igyekszünk minél szélesebb választékot biztosítani. A nemrég vásárolt magnóhoz sokféle műfajból szer-

zünk be kazettákat, így remélhetőleg mindenki hallgathat majd saját szája íze szerint való zenét. Természetesen rengeteg újság között is válogathatunk majd. Ezekon kívül meghatározott időpontban filmeket, rajzfilmeket is fogunk vetíteni.

Hogy mindez valóban megvalósuljon, és az elveszett épület helyett legalább egy kellemes klubhelyiségünk legyen, ahhoz minél több segítséget, javaslatot várunk.

A nyitás pontos időpontját plakátjain fogja hirdetni az egyetem minden pontján. Adig is aki olvassa, adja át: Hamarosan nyit a Délutáni Klub!

Lovas Livia

KIEGÉSZÍTÉS

A Közgáz 1980. okt. 30. számában Körösnéyi András írt „Lenin a szocialista gazdaságról” címen az Egyetemi Szemle 1980. 3. melléklet előadásom néhány tételét.

Mondanivalóm pontos reprodukálása érdekében szükségesnek tartom a következő kiegészítést.

Leninnek a szocialista gazdaságról való fejlesztésére vonatkozó elgondolásai jelentőségét hangsúlyozó és Körösnéyi cikkének harmadik hasábjában idézett értékelése előtt közvetlenül ezt mondom: „Lenin óriási jelentőséget tulajdonított az állami és gazdasági apparátus munkájának, különösen a szakképzésnek, a

nemzetközileg felhalmozott szakismeretnek és a tömeges részvételnek, beleszólásnak, ellenőrzésnek egybeforrasztásának.

A különböző szervezeti megoldásokat elemezve Lenin elsősorban az foglalkoztatottak a hadikommunizmus idején és a NEP kezdetén, hogy miként lehet a demokratikusan választott gyáriüzemi bizottságokat és szakszervezeti szervezeteket, ill. rajtuk keresztül a dolgozókat bevonni a gazdaságirányításba.

Ezután állapítom meg, hogy a gazdaságirányítás szervezetének tökéletesítésében „...elsősorban a fontosságuk Lenin erre vonatkozó elképzelésével”.

Barla Szabó Ödön

Szörényi — Bródy

KERESZTKÉNT CIPELIK LEGENDÁJUKAT.

Féltett kincsként őrizgetjük másfél évtizedes lemezeiket. Levente évek nélküli rock and rolljait, majd a magyar beatzene első dalait. Kezdeti korszakuk tini-sikongástól és botrányoktól volt hangos. Később nagyon komoly, etikus és politikus zenét kezdtek írni. Gondoljunk csak az Ezek a fiatalok című film felelősségteljes, társadalmi kérdésekre válaszoló számaira és jeleneteire! Balladákra Szóke Aniról, Csillag Hajnalról, Kis Virágról, és a többiekéről — milyen gondolkodtató és milyen szép alkotások.

De a legendájukhoz tartozik az is, hogy az Emberi jogok oratóriumát éppúgy hiába írták meg, mint Koncz Zsuzsa egyik legsikerültebb — ötödik — nagylemezét, amelyen a Ha én rózsá volnék felejthetetlen tüntetés az emberséget, amelyet a Gondold el, ha most is élné... kezdetű dal a hajdani fiatal költőről annyira igaz, hogy csak tehetetlen dühöt válthatott ki — ezt a két lemezt nem lehetett megvenni és a rádió se játszotta

le, ahogy a Szörényi-zenével készült Petőfi '73-film is gyorsan lekerült a műsorról. Azt hiszem, többek között ezek a konfliktusok is okozták, hogy a siker csúcsán feloszlott a mi szeretett magyar Beatlesünk. Hogy aztán az eszméjük sokkolt, de szerintem zeneileg is szerényebb-szegényebb programú Fonográfban folytatták pályafutásukat.

ŐK — A HAZÁNK. Ha valami összeköt a távolból is a szülőfölddel, akkor az anyánk nyelve, anyánk meséi, az emberben élő Petőfi-kép és Petőfi-versek, s több egyéb közt, az ifjabb nemzedékeknek — a hajdani illés népdal. Van egy, talán milliós réteg, amelynek népdalkincse már az Újra itt van-nal, a Micimackóval, a Borodói Kriszttal és Bródyék többi felejtethetetlen részével kezdődik. És nemcsak a fülünkre, hanem szemünkre, nézetünkre is kimutathatóan hatott a hatvanas éveknek, az általános szellemi nyitásnak a „forradalmi” illéssel jogosan szimbolizálható létköre. Anyanyelvünkbe, gondolkodásunkba az

évek során erősen beépültek Bródyék eszméi és hangulatai. Közvetlen vagy közvetett hatásuk alól — és ezt kevés művész mondhatja korunkban el — nemigen volt az utóbbi másfél évtizedben menekvés. Ezért hát az óriási figyelem új munkáik iránt.

VALAHOGY ÚJRA DIVAT.

A hetvenes évek közepe tájának beatzenei szelcsendje után, a jobb-rosszabb rockzenekarok kiszámíthatatlan feljutásával egyidejűleg aktívizálódtak a „nagy öregek” is. A Presser—Dernyer—Zoran vonal újbóli terjedése mellett — még a tizenévesek körében is — újra megerősödött a Bródyék—Konczék iránti szeretet és tisztelet. Népdalkincsük színvonalát, hatását nehéz elvitatni. Ugyanakkor azonban a legendák és elvárások súlya alatt zenészeink mintha elbizonytalanodtak volna. A Fonográf tevékenysége még a régi hívők jó részének igényeit sem elégítette ki. Egyre ritkábban szerepeltek, gyakran kevés sikerrel, s ha sokkal: akkor is a Little Richard segítette ki őket.

ÚGY TÚNT BRÓDY TALÁL ELŐBB MAGÁRA.

Míg Szörényi ritkább jelentkezések közepette Kovács Katinak írt kétes értékű nagy-

Közlemény

1980. november 9. és 30. között kerül sor az olvasóterem mennezei vakolatának levereésére. Az olvasóterem zárvaratása idején — a tanulmányi munka segítése érdekében — a hét minden napján (tehát

szerdán is) kölcsönzési szolgáltatást tartunk.

Kölcsönzési idő: hétfő-péntek 10—18 óra, szombat 10—13 óra.

Zárvaratás idején a szótárak, lexikonok, kézikönyvek használatát az I. emeleti kutatószobákban (I. em. 137.), illetve munkaszobákban biztosítjuk.

Olvasóink szíves megértését kérjük. Központi Könyvtár

A közvélemény védelmében

Köszö a hírek terjengenek arról, hogy egyetemünkön szétválnak egy alapszervezet.

Nos, arról a „baráti beszélgetésről” ahol az érintettek erről társalogtak, az egyetem közéleti fóruma, a Közgáz közvéleményének nem sikerült tudósítania. De lássuk mi történt.

A közérdeklődést kielégítendő újságunk képviselője — illyen bejelentésvény otlétét — megjelent ezen az eseményen, hogy megtudja mi az igazság a terjedő rémhírek körül. Nem említhetünk neveket, szokat, az érintettek ezt nem kívánják a közvélemény elé tárni. Szóval a következő viharos jelenet zajlott le.

A csoport, melynek KISZ-alapszervezete körül eme sejtelmes dolgokról szóló (szétválnak vagy sem stb...) hírek terjengtek, együtt ült egyetemünk egyik átlagosan romos termében. A szak — melyhez eme illusztris csoport tartozik — képviselői szintén jelen voltak, egyik közülük rövid bevezetőt mondott. Ebben ismertette a tanszék egyetemes véleményét, miszerint minden érintett fél jól felfogott érdekében meg kellene próbálni lehetőség szerint megőrizni az alapszervezet egységét. Természetesen — tette hozzá — amennyiben nem lehetséges a vitaközö felek közti megegyezés, az alapszervezet ketté válhat a KISZ szervezeti szabályzatának megfelelő keretek között. Ezért azt javasolta, hogy ne azzal foglalkozzunk, ami a múltban történt, a múltkorai veszekedést (?) felejtsek el, próbáljanak a megegyezésre koncentrálni.

Ekkor vetődött fel a kérdés, hogy ezen a „baráti beszélgetésen” részt vegyen-e a Közgáz közvéleménye, avagy sem. Az első szavazás eredménye döntetlen eredményt hozott. Összecsaptak az indulatok, fennhangon előadott érvek, például, hogy ezen az alapon a Lúdas Matyi képviselője is jelen lehetne stb... Második szavazás eredménye: szótöbbséggel győz a közvélemény kizárását akaró csoport, arra hivatkozva, hogy belügyről van szó.

Mindenkinek, csoportoknak is vannak magánügyei. Csak-hogy a KISZ-alapszervezet körüli circusszal a nyilvánosság elé került a dolog. És akkor kicsoda furcsa felfogás az, hogy valaki nem meri a nyilvánosság előtt vállalni a véleményét. Igen, kedves bajszos barátom, ha idejön a Lúdas Matyi munkatársa, akkor nyilván a Lúdas Matyi szerkesztősége úgy gondolja, hogy a nyilvánosságot foglalkoztatja az, amiről ti vitatkoztok.

Senki sem kívánja, hogy elviseld, ha valaki a szádba adja a véleményét. Mindenkinnek megvan a lehetősége a lap megjelenése előtt ellenőrizni, hogy a cikk szerint mit mond.

Senki sem kívánja, hogy a saját ügyeidet a nyilvánosság elé tárd, de ha az a nyilvánosság elé került akaratomod kívül? Nos haver, akkor vállalni kell ennek következményeit! Kizárni a nyilvánosságot, eleve bizonyított a közvélemény előtt arra, hogy az, amiről csak szóbeszédet, pletykákat hallott, igaz. S mint tudjuk, a pletykáknak rosszindulatú a természetük. Akik szavazatukkal kizárták a közvéleményt (és hallgatóságukat) nyilván takargatnak valamit, vagy esetleg „jól felfogott érdekekben” tettek. Joguk van ehhez. A krónikás távozott, a közvélemény a perverz gyűlölködésről, egymást marcangoló személyeskedő szennyes vitákról keringő pletykákra hagyatkozhatik.

A személyeskedések, magánügyek nem érdeklik az egyetem közéletét foglalkozó diákszót. Akármilyen személyeskedés azonban, mely egy alapszervezet bomlásaként jelentkezik és kiszivárogo a nyilvánosság elé — közügyé lesz. Eppen ezért és az érdekeltek védelmében is kénytelenek vagyunk szólni róla. A tisztességnak, a jóindulatnak, a bátor kezdeményezésnek nincs oka tartani a nyilvánosságtól, sőt igényli azt, igényli a közvélemény támogatását.

A közvélemény valószínűleg napirendre tér a dolog fölött. Nektek, kedves érintettek, már mint közületek azoknak, akik kedvelik a kulisszák mögötti terepet — minthogy sok közületek politikával foglalkozó szakember lesz — talán tanulságul szolgál ez az eset arra, hogy ügyeitek úgy kell adminisztrálni, ha ezt szükségesnek látjátok, hogyha azok a nyilvánosság elé kerülnek, ne legyen szükségesek takargatni, szégyenkezni miattuk, ne kényserüljeteck packázni a közvéleménytel!

K. S.

A Közgáz Klub programja

(november 13—26.)

- nov. 13. csütörtök 18.30 óra Polvax, Berend T. Iván: Változások — gazdasági-társadalmi alkalmazkodóképességünk. Előzműsor: Vitai András színművész „Csillagforgó” c. estje.
- nov. 14. péntek 19 óra Pódium Tündértelen világ B. Kis & Co. avantgarde estje
- nov. 15. szombat Discó
- nov. 17. hétfő 19 óra Filmklub Shindó: Kopár sziget
- nov. 18. kedd 19 óra Filmklub Wenders: Amerikai barát
- nov. 19. szerda 18 óra Pódium — Harangozok, Tótszegi Tibor estje a klubban.
- nov. 19. szerda 19 óra Jazz-klub Saturnus (a Kinizsiben)
- nov. 20. csütörtök 18 óra Pódium Dévai Nagy Kamilla estje
- nov. 21. péntek 19 óra Közép-Európa Kör.
- nov. 22. szombat Discó
- nov. 24. hétfő 19 óra Filmklub Kavalericz: Mater Johanna.
- nov. 25. kedd 19 óra Filmklub Fleischmann: Vadászjelenetek Alsó-Bajországon
- nov. 26. szerda 19 óra Jazz-klub Dimenzió egy. (a Kinizsiben)
- nov. 26. szerda 19 óra Zseb-Polvax Domány András: Lengyelországi helyzetkép.

Meggondoltabban, vagdalkozások nélkül

Ez a felszólítás azoknak szól, akiknek nevében Dambóvári „Ne így szeresetek” c. írása a Közgáz október 16-i számában „kudarcalnk egyikének” és „eszméink lejárásának” minősítette az október 10-i szolidaritási röpgyűlést. Hogy a lap olvasói megállapíthassák, kiknek és mennyiben volt kudarc ez a politikai akció, ismerniük kell a tényeket.

A Magyar Szolidaritási Bizottság felhívására a Pedagógus Szakszervezet és csatlakozói a szolidaritási akcióhoz. Az egyetemi szb szeptember 16-i ülésén úgy határozott, hogy a szolidaritási akciók közül az apartheid (a faji megkülönböztetés) elleni tiltakozásban vesz részt, s javasolja a párt és a KISZ-szervezetnek október 10-én egy röpgyűlést közös megszervezését. (Az apartheid elleni tiltakozás napja október 11. — a dél-afrikai fajüldözök 1976-os sötétöl vérengzésének évfordulója.)

Az egyetemi pártszervezet illetékes vezetője egyetértett a javaslatlal és kérte, hogy a röpgyűlést előkészítésének és lebonyolításának konkrét terve szövegei előterjesztés formájában, jóváhagyás céljából kerüljön a PB agitációs és propagandabizottságának ílése elé.

Az APB ílése sajnós, csak október 8-án került sor. Így nem sok idő maradt a mozgósításra. De a rendelkezésünkre álló másfél nap nem is volt túlságosan kevés egy ilyen egyszerű és hagyományos politikai akció megszervezésére.

A szakszervezet vállalta a röpgyűlést szónokának felkérését, a tiltakozó távirat megszervezését, a minimális technikai feltételek biztosítását és az egyetemi dolgozók mozgósítását. A KISZ-szervezet megígérte, hogy október 10-én a főépület földszinti nagyszobájából az első előadástól távozik, illetve a második előadásra gyűlékező többszáz főnyi hallgatókat értesíti oly módon, hogy ez elegendő lesz megfelelő számú hallgató érdeklődésének felkeltésére és mozgósítására. Szerencsés véletlen volt, hogy a KISZ-bizottság agit-prop. titkára éppen október 9-én tartott megbeszélést a részvevőkkel.

A Kézmezői Tiltakozás válna egy plakát elkészítését. Nem tudott biztosítani viszont élő zenét, s az alkalomhoz illő lemezt sem.

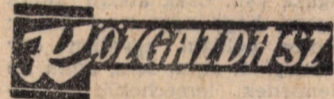
Ilyen előzmények és előkészületek után október 10-én a nagyszobában kb. 150—200-an jelentek

meg az aulában, hallgatók, oktatók és dolgozók. Az egyetem phitikonának bevezető szavai után Alpha Diallo mondott nagyon szép és jó beszédet, amit a résztvevők nagy figyelemmel hallgattak, és megerdemelt elismeréssel fogadtak.

Alpha Diallo beszéde és az általa felolvasott távirat szövege jó eszköz volt eszméink és politikánk demonstrálására. Kár, hogy a Közgáz említett számában első oldalon néhány sorban pontatlanul tájékoztatott a röpgyűléstől, az utolsó oldalon pedig a megjelenés számáról vonatkozó egyetlen konkrét — de téves — adatot tartalmazó frászában olyan kudarcosorozat egyik tagjának nevezte a politikai akció, amely „elvének sutha dobatja”, mert „nem lehet tiltakozni háromnegyed tiztől tízig”.

A röpgyűléstünkben megtestesülő és kifejező tiltakozások szükségessége sajnós még nem került le a történelem napirendjéről. Az együlttársunk és szolidaritásunkat demonstráló október 10-i politikai akció lehetőségeinkhez mérten, minden bizonnyal jobb és hatékonyabb is lehetett volna. De mások mellett kissé meggondoltabban, elsősorban éppen ennek érdekében, kellene munkálkodnia a Közgáz fórumán, a látványos és üres vagdalkozások helyett.

Az MSZMP egyetemi pb agitációs és propagandabizottsága

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem lapja
Felelős szerkesztő: FARKASINSZKYNE HALAY EDIT
Szerkesztőség: 1093 Budapest, IX., Dimitrov tér 8.
Telefon: 174—548.
Kiadó: Hírlapkiadó Vállalat
Budapest VIII., Blaha L. tér 3.
TITL IMRE
igazgató
80—4878. Szikra Lapnyomda, Budapest
Felelős vezető: CSÖNDES ZOLTÁN vezérigazgató

dohatol tucatslágerek közül, a Kiskacsa szörnyűségesen idétlen és méltatlan infantiliságától pedig — a magam részéről — falra mászom.

Még jó, hogy a lírai dalok mellett ott van egy igazi Bródy-ballada, a K. Katák, és ott van az érdekes és kedves Hungarian Blues.

ÚGY TÚNT, SZÖRENYI BIZONYTALANODOTT EL JOBBAN. Míg Bródy nagy sikerrel énekelte önálló műsorát és Tolcsyval jobbnál jobb számokat írt Koncz Zsuzsának, addig Szörényi hol a Fonográf-countryt erőltette, hol kisebb filmzenék megírását vállalta, na meg az a bizonyos Kovács Kati-lemez...

Végül azonban ezt a bizonytalanodást illendőbb lenne utkeresésnek nevezni. Mivelhogy jó utra talált. Lemeze, a Hazatérés, a legprogresszívabb Illés-hagyományok továbbfejlesztése és egyben merész kísérlet a népzene és a beat minden eddiginél alaposabb szintézisének megteremtésére. Így aztán a tárogatók, a dudának, a törökfőnöknek, a tekerőlantnak kell jól megférnie a szörényis beatritmussal és —ekkel. Bródy újra intellektuális szövegeivel. Ez a lemez nem tetőleges dalok esetleges egy-

másutánisága. A filmzenék, a ki nem mondott szövegű dal, és a többi egységes hangulata is az eddigi hallgatást igazolja: „Értsétek meg nem lehet, hit nélkül sem alkotni, sem élni nem lehet.”

Nem mintha a Kőműves Kelemen-ballada feldolgozása, vagy a Petőfi-versfeldolgozás kevésbé lenne sikerült, de az én szívemhez a Szaraz még a föld a legközelebb. Szörényi új zenei vívmánya itt Bródy-nak legszöve allegorikus mondanivalójával párosul, és ez erősödik fel a kényserűrségből részen hallott, most is csak szöveg nélküli Petőfi '73 zenétől méginkább. Az utóbbi évek egyik legfelelőbb magyar számát milven jó lenne egy csodálatos koncert kicsúcsosodó befejezésékként hallgatni!

Befejezés?

A FOLYTATÁS IZGAT EGYLŐRE. Egy szöföd, nosztalgikus, szép (és — majdnem megkockáztattam — semmitmondó) lemezek és egy sok eredménnyel kísérletező másikkal szöveg ellentéte után, Koncz Zsuzsa értelmes egységével és még talán Tolcsy László líraiságával kiegészítve vajon lehet-e együtt tovább? Hogyan? Hová?

B. Kiss